

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Skatteverkets strategi och småföretagens skattebeteende

En studie efter revisionspliktens avskaffande

Kurs: Kandidatuppsats i Företagsekonomi, 15 hp
Externredovisning
Höstterminen 2011

Handledare: Andreas Hagberg

Författare: Erica Carlsson   erica.carlsson@live.se
Fredrik Svantesson   fredrik.svantesson@hotmail.com

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	1
1.1	PROBLEMBAKGRUND	1
1.2	PROBLEMDISKUSSION	2
1.3	SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	3
1.4	AVGRÄNSNING	3
1.5	REFERENSSYSTEM	3
1.6	DEFINITIONER	3
2	METOD	4
2.1	VETENSKAPLIG UTGÅNGSPUNKT	4
2.2	VETENSKAPLIG METOD	4
2.3	VAL AV TEORETISK REFERENSRAM	4
2.4	VAL AV RESPONDENTER	5
2.5	VAL AV INTERVJUPERSONER	6
2.6	INTERVJUFÖRBEREDELSE	7
2.7	INTERVJU GENOMFÖRANDE	8
2.8	METOD FÖR RESULTAT OCH ANALYS	8
2.9	TILLFÖRLITLIGHET OCH ÄKTHET	9
3	TEORETISK REFERENSRAM	11
3.1	THE ATO COMPLIANCE MODEL	11
3.2	BISEP MODEL	11
3.3	COMPLIANCE PYRAMID	16
4	EMPIRISKT MATERIAL	18
4.1	BORTFALL AV INTERVJUPERSONER	18
4.2	INTERVJU SKATTEVERKET	18
4.3	INTERVJU MED FÖRETAG A	20
5	ANALYS	22
5.1	BISEP MODEL	22
5.2	SKATTEVERKETS STRATEGI	25
6	SLUTSATSER	27
6.1	FLERA FAKTORER PÅVERKAR SKATTEBETEENDET	27
6.2	SKATTEVERKETS STRATEGI OFÖRÄNDRAD OCH TILL STÖRRE DEL FÖRENLIG	28
7	VIDARE FORSKNING OCH PERSONLIGA REFLEKTIONER	29
7.1	FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING	29
7.2	PERSONLIGA REFLEKTIONER	29
8	REFERENSLISTA	30
BILAGA A	INTERVJUÖVERSIKT – SKICKAD TILL SKATTEVERKET	A-1
BILAGA B	INTERVJUGUIDE – INFÖR INTERVJU MED SKATTEVERKET	B-1
BILAGA C	INTERVJUGUIDE – SMÅ PRIVATA AKTIEBOLAG	C-1
BILAGA D	E-POST TILL FÖRETAGARNA INFÖR INTERVJU	D-1

Figurförteckning

FIGUR 1	THE ATO COMPLIANCE MODEL (MORRIS & LONSDALE, 2005)	11
FIGUR 2	BISEP MODEL (MORRIS & LONSDALE, 2005)	11
FIGUR 3	COMPLIANCE PYRAMID (MORRIS & LONSDALE, 2005)	16

Förord

Vi vill ta tillfället i akt att tacka samtliga personer som bidragit till genomförandet av denna rapport. I första hand vill vi tacka våra respondenter som bidragit med värdefull information till rapporten.

Vi vill även tacka vår handledare Andreas Hagberg och övriga opponenter som bistått med synpunkter och väglett oss under uppsatsens genomförande.

Göteborg, januari 2012

Erica Carlsson

Fredrik Svantesson

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Externredovisning, Kandidatuppsats, HT 2011

Titel: Skatteverkets strategi och småföretagen skattebeteende
– En studie efter revisionspliktens avskaffande

Författare: Erica Carlsson och Fredrik Svantesson

Handledare: Andreas Hagberg

Problembakgrund och diskussion: Skatteverket befarade att skattefelelen skulle öka när revisionsplikten avskaffades för små privata aktiebolag november 2010, vilket i media framställt som den ensam påverkande faktorn på skattefelet. Problematiken är huruvida Skatteverket beaktar flera faktorer som kan påverka beteendet, inte bara revisionspliktens avskaffande, för att kunna utveckla anpassade och effektiva strategier. En modell som angriper båda dessa problem är *The ATO Compliance model*. Modellen ser dels till flera faktorer som påverkar skattebetalares beslut och beteende och dels kategoriserar detta beteendet i en attitydskala visualiserad som en pyramid, utifrån vilken Skatteverket kan forma sin strategi.

Syfte och frågeställning: Huvudsyftet är att studera beskattningssystemet utifrån *The ATO Compliance model*. Studiens syfte är att få ökad förståelse för faktorer som kan påverka skattebeteendet hos små privata aktiebolag samt att analysera hur väl skattebeteendet stämmer med Skatteverkets beteendepåverkans strategi utifrån delarna i *The ATO Compliance model*.

- Vilka faktorer upplever Skatteverket respektive små privata aktiebolag har haft en inverkan på småföretagens skattebeteende efter revisionspliktens avskaffande?
- Har Skatteverkets strategi ändrats efter revisionspliktens avskaffande och är den förenlig med faktorerna i *BISEP model* och attityderna i *Compliance Pyramid*?

Metod: I metodens utgångspunkt valdes ett förhållningssätt utifrån respondenternas synvinkel där deras erfarenheter och upplevelser belyses, samt ett angreppssätt där författarna utgick från teori för att utforma en grund för intervjumall till kvalitativa intervjuer med utvalda respondenter. Respondenterna som intervjuades önskade vara anonyma och refereras som Skatteverkets representant och "Företag A". Denna metod är lämplig då vi ville behandla ämnet mer på djupet.

Empiri: Empirin sammanfattar intervjun med Skatteverkets representant och med Företag A i en löpande text. Empirin har sammanställts efter samma upplägg som teoretisk referensram för mer pedagogiskt upplägg för läsaren.

Slutsats: De slutsatser som kan dras är att flera faktorer har påverkat skattebeteendet, inte enbart revisionspliktens avskaffande. Skatteverkets strategi kan anses oförändrat då deras fokus fortfarande ligger i att både arbeta proaktivt och reaktivt. Den utökade kontrollfunktionen kan ses som en förlängning av det proaktiva arbetet. Strategin kan även i stora drag anses förenlig med delarna i *The ATO Compliance model*, även om vissa förbättringar skulle kunna göras.

Förslag till vidare forskning: Första förslaget är att undersöka med vilken intensitet respektive faktor i *BISEP model* påverkar skattebeteendet, andra förslaget om det finns någon koppling mellan skattefel och utbildning. Tredje förslaget är huruvida det går att applicera Sveriges skattesystem med andra länder och avslutande förslag om det finns alternativa hjälpmedel andra länder använder som Skatteverket skulle kunna använda för att förbättra sitt arbete.

1 Inledning

Följande kapitel inleds med en bakgrund och en problemdiskussion kring ämnesområdet för att mynna ut i ett syfte och frågeställningar. Därefter redogörs för rapportens disposition, avgränsningar, referenssystem och definitioner.

1.1 Problembakgrund

Alla länder har lagar som skall följas av samhället (Horne, 1997), vilka i Sverige stiftas av Riksdagen (SFS 1974:152). För upprätthållandet av lagar har Riksdagen 400 statliga myndigheter som var och en leder specifika områden (Socialdepartementet, 2011). Skatteverket är den myndighet som utifrån rådande beskattningslagar reglerar hur och att avgifts- och skatteintäkter betalas i Sverige (SKV 165:19). Skattesystemets huvuduppgift består i att finansiera offentliga utgifter som används för att skapa en gemensam välfärd för medborgarna (RSV Rapport 2000:9), om beskattningslagarna inte följs påverkas välfärden negativt genom bland annat lägre skatteintäkter (SKV 165:19). Skattefel innefattar både uppsåtliga skattefel och uppsåtliga skattefel (Rapport 2008:1). Skattefel kan göras av såväl privatpersoner som av företag varav företagssektorn står för flest skattefel både till antalet och värdemässigt (SKV 622).

Den lagstadgade revisionsplikten har hjälpt Skatteverket att motverka skattefel genom att företagen blev tvungna att anlita revisor för att granska och upprätta bokslut. Detta gav företagets bokslut en ”kvalitetsstämpel” (Prop 2009/10:204). Revisionsplikten infördes för nystartade företag år 1983 (Prop 2009/10:204), men för redan registrerade bolag infördes revisionsplikten först fem år senare år 1988 med motiveringen att det bland annat skulle motverka ekonomisk brottslighet bland företagare (SOU 2008:32). Vid denna tidpunkt hade revisorn en stävande funktion genom att granska och kontrollera att räkenskaperna korrelerade med lagstiftning och verkligheten. Revisorns funktion har därefter utvecklats till att ha en bredare funktion där de är mer aktiva i företaget, exempelvis säkerställer att moms och skatt betalas i tid. (PricewaterhouseCoopers, 2011)

Från och med 1 november år 2010 avskaffades revisionsplikten för små privata aktiebolag, vilket gjorde det frivilligt för denna företagsgrupp att ha revisor och situationen blev som innan år 1983 De bolag som tillämpar kalenderår som bokföringsår har därmed kunnat välja bort revisorshjälp från år 2011. Publika aktiebolag omfattas inte av lagändringen år 2010 och har därför fortfarande krav på att använda revisor vid upprättandet. (Prop 2009/10:204)

Ett av syftena med avskaffandet var att minska företagens administrativa kostnader som förknippades med revision för små företag. Mestadels då revisionskostnaden ansågs hindra konkurrenskraften i jämförelse med andra länder som aldrig haft eller avskaffat revisionsplikten (SOU 2008:32). Avskaffandet är en del i anpassningen till gällande EU-direktiv där man försöker harmonisera redovisningsreglerna inom unionen (SOU 2008:32). Fördelarna med ett avskaffande övervägde därför eventuellt ökade kostnader i form av skattebortfall. Skatteverket befarade dock att ett avskaffande kunde leda till att antalet skattefel ökar när revisionsplikten togs bort. Det var framförallt med tanke på att majoriteten av Sveriges små privata aktiebolag haft möjligheten att avstå från revision (SKV 190:14). I media framställdes revisionspliktens avskaffande som en ensam påverkandefaktor på skattefelet (Svenska Dagbladet, 2010). Definitionen av små privata aktiebolag definieras som onoterade bolag som inte uppfyller fler än ett av tre gränsvärden; tre anställda i medeltal, 1,5 miljoner kr i balansomslutning och tre miljoner kr i nettoomsättning (Prop 2009/10:204).

1.2 Problemdiskussion

Skattefel påverkar som tidigare sagt hela samhället och det är bland annat Skatteverkets uppgift att upprätthålla samt åtgärda eventuella brister. Problematiken är att för att Skatteverket ska kunna påverka beteendet i önskad riktning, behövs kunskap om vad som påverkar beteendet för att kunna utveckla en strategi för att reglera beteendet. Det finns en modell som angriper båda dessa problem kallad *The ATO Compliance model* som syftar till att skattemyndigheter i allmänhet ska inta en mer proaktiv roll för att öka det frivilligt deltagande bland skattskyldiga och därmed minska förekomsten av skattefel. (Brottsförebyggande Rådet, 2011)

The ATO Compliance model, omfattar två delar. Den första delen ser till faktorer som påverkar skattebetalares beslut och beteende även kallad *BISEP model*. Den andra delen kategoriserar beteendet i en attitydskala visualiserad som en pyramid *Compliance Pyramid*. Utifrån kategorisering av attityder kan Skatteverket arbeta med beteendestrategier och regelstyrning för att skattesystemet ska följas. (Wittberg, 2004)

Studien och uppsatsen är aktuell då skattebeteendet hos små privata aktiebolag mestadels blivit ensidigt framställt i media efter revisionspliktens avskaffande och utesluter andra faktorerens möjliga påverkan. Genom att ta hänsyn till övriga faktorer i *BISEP model* kan inte revisionspliktens avskaffande isoleras som en enskild faktor som påverkar skattebeteendet (Wittberg, 2004). Studien får substans då tidigare rapporter (SOU 2008:32) och publiceringar (Ahmed & Braithwaite, 2005) tyder på att flest och störst felaktigheter begås av de minsta bolagen. En förklaring kan vara skillnaden i hur beskattningslagar är formulerade mot företag kontra privatpersoner (SKV 622). Trots vetskapen om problemen genomförde Riksdagen en lagändring, revisionspliktens avskaffande, för att harmonisera lagstiftningen med resterande EU och EU-direktiv (SOU 2008:32).

Efterlevnadsstrategierna i *Compliance Pyramid* motsvaras av Skatteverkets arbete i Sverige för att främja lag och ordning i skattesystemet hos olika grupper (Wittberg, 2004). Avskaffandet innebär ett nytt arbetssätt för Skatteverket som kontrollmyndigheten på beskattningsområdet för att bevaka samhällsintresset på ett önskvärt sätt. Relevant för studien i samband med detta blir att undersöka huruvida revisionspliktens avskaffande medfört ändrad strategi för Skatteverket. Ämnet är också relevant med anledning av globalisering och internationaliseringen som även sker inom EU på redovisningsområdet där den harmoniseras och avregleras (International Accounting Standards Board, 2011).

Studien kan även ge ett metodologiskt bidrag då modellen appliceras på små privata aktiebolag i Sverige, vilket inte modellen inte var utvecklad för.

Sammanfattat är problematiken huruvida Skatteverket ser till helheten och beaktar flera faktorer som kan påverka beteendet, inte bara revisionspliktens avskaffande såsom det framställs i media. Det för att inte utveckla strategier som utformas på felaktiga antaganden. Undersökningen kan även bidra till Skatteverkets ständiga förbättringsarbete, för att uppnå sitt stående mål att eliminera skattefelen. Undersökningen kan även ses som ett bidrag till den missvisande bild av skattebeteendet hos små privata aktiebolag som framställts i media efter revisionspliktens avskaffande. Slutligen är undersökningen ett tillskott till hela samhället då skattefel påverkar samhället i stort.

1.3 Syfte och frågeställning

Dels är studiens syfte är att få ökad förståelse för och inblick i hur Skatteverket respektive små privata aktiebolag upplever skattebeteendet hos små privata aktiebolag i samband med revisionspliktens avskaffande. För detta utgår rapporten från *The ATO Compliance model* genom att belysa faktorerna i den första delen, *BISEP model*. Syftet är även att undersöka Skatteverkets strategier i den andra delen av modellen, *Compliance Pyramid*, för att analysera hur väl strategierna stämmer med utgångspunkter och antagande i *BISEP model*. Detta leder fram till frågeställningar studien skall redogöra för.

- Vilka faktorer upplever Skatteverket respektive små privata aktiebolag har haft en inverkan på småföretagens skattebeteende efter revisionspliktens avskaffande?
- Har Skatteverkets strategi ändrats efter revisionspliktens avskaffande och är den förenligt med faktorerna i *BISEP model* och attityderna i *Compliance Pyramid*?

1.4 Avgränsning

Läsare av rapporten förväntas ha grundläggande kunskaper i ekonomi för att kunna tillgodogöra sig innehållet men avses vara tillgänglig för alla. Begrepp och uttryck inte alltid är utförligt förklarade mot denna bakgrund.

Studien avgränsades till att beröra små privata aktiebolag, på grund av att det är de som kan välja bort revisionen. Små bolag har begränsats till små aktiebolag som inte uppfyller fler än ett av Regeringens fastslagna gränsvärden för obligatorisk revisionsplikt. Gränsvärdena är tre anställda i medeltal, 1,5 miljoner kr i balansomsättning och tre miljoner kr i nettoomsättning (Prop 2009/10:204).

1.5 Referenssystem

Det referenssystem som används är American Psychological Association, APA, som innebär att skriftliga referenser anges med parenteser i löpandetext. Fullständig referens skrivs ut i sin helhet i rapportens litteraturlista. Muntliga referenser såsom intervjuer skrivs enbart ut i löpandetext och dokumenteras inte i litteraturförteckningen.

1.6 Definitioner

Efterlevnad - Att man följer gällande lagstiftning och regler i ett land (Wittberg, 2004).

Oavsiktligt skattefel - Felaktigheter som begås på grund av komplexa skatteregler och okunskap (Rapport 2008:1).

Skattefel – Definitionen av skattefelet gör ingen distinktion mellan huruvida skattetillägg, åtal, extra deklARATION med mera har varit aktuella. Skattefelet inkluderar både uppsåtligt fusk och ouppåtligt fel (Rapport 2008:1).

Skattefusk - Uppåtligt fel i syfte att undanhålla skatt och minimera skatteinbetalning. (Rapport 2008:1).

2 Metod

Detta avsnitt är ett rent metodavsnitt där vetenskaplig utgångspunkt och metod beskrivs och motiveras, samt redogör för val av teoretisk referensram och respondenter för att sedan beskriva processen vid rapportens genomförande.

2.1 Vetenskaplig utgångspunkt

Syftet med studien är inte att bevisa, förkasta eller skapa allmängiltiga regler, utan studien utgår från ett subjektivt perspektiv där respondenternas upplevelser och erfarenheter belyses. I rapporten är fokus på upplevelse och erfarenheter från respondenterna av vilka olika faktorer i *BISEP model* som kan påverka små privata aktiebolags skattebeteende efter revisionsplikens avskaffande. Motiveringen till att välja detta förhållningssätt är för att beskriva situationen utifrån respondenternas perspektiv. Syftet med studien är även att utifrån *Compliance Pyramiden* i *The ATO Compliance model* analysera hur väl Skatteverkets strategier stämmer med *BISEP model* utgångspunkter. Motiveringen till detta är att skapa ett helhetsperspektiv där inte bara orsaker belyses utan även tänkbara förbättringar i Skatteverkets strategi. (Bryman, 2011)

Rapporten inleddes med en litteraturstudie för att kartlägga befintlig teori kring skattebeteende i syfte att få en grund till intervjuer och vidare relatera det till ett empiriskt material i analysen (Patel & Davidsson, 2011). Teorin användes på så sätt som utgångspunkt för att uttyda ett mönster som förklarade vårt empiriska resultat. Motiveringen till användandet av det angreppssättet var för att det i enlighet med valda förhållningssättet kunnat bidra med förståelse av små privata aktiebolags skattebeteende. Tillsammans med varför Skatteverket använde en viss strategi för att påverka skattebeteendet (Bryman, 2011). Ett alternativt angreppssätt hade varit att utifrån empiriska studier kunnat generalisera informationen till en allmängiltig teori (Bryman, 2011). Det krävs en objektivitet vilket stred mot det subjektiva förhållningssätt som valts i rapporten (Patel & Davidsson, 2011). Syftet med uppsatsen var därför inte att generalisera empirin dels på grund av dess komplexitet och dels reliabilitet. Intervjun med Företag A går inte heller att generalisera då ett företag varken representerar en bransch eller alla företag. Urvalet var dock intressant genom att förklara ett eventuellt scenario som kan tänkas finnas hos fler företag än det intervjuade (Bryman, 2011). Det var med den anledningen Företag A benämns som ett exempelföretag.

2.2 Vetenskaplig metod

Rapporten tar fokus på ord snarare än mätbar data, vilket kännetecknar en kvalitativ metod. En kvalitativ metod är därför mer lämplig då ett subjektivt perspektiv används som vetenskaplig utgångspunkt. Motivet till att välja kvalitativa intervjuer som metod var för att kunna genomföra en undersökning där vi får en djupare bild av ämnet och antar intervjuobjektets perspektiv. Därav valdes att ha en semistrukturerad intervju med en intervjumall istället för en mall med stödord som används i ostrukturerade intervjuer, anledningen till en intervjumall härrör till vårt specifika område som vi önskade beröra (Bryman, 2011).

2.3 Val av teoretisk referensram

Vid val av teoretisk referensram valdes *The ATO Compliance model*, uppkallad efter The Australian Taxation Office (ATO) som utvecklade förklaringsmodellen. Modellen bygger på *BISEP model* av Dr. Valerie Braithwaite (Morris & Lonsdale, 2005) och *Compliance Pyramid*

av Ian Ayres and John Braithwaite (Ayres & Braithwaite, 1992) som utvecklat sina modeller utifrån flera teorier i internationell forskning om regel efterlevnad. Modellen utvecklades initialt för Australien och med utgångspunkt på landets största företag uttryckliga vilja att följa skattelagstiftningen (Wittberg, 2004). Kritik som kan föras är att modellen inte är anpassad till Sverige respektive till små bolag då den utvecklades i Australien och för större bolag. Rörande modellens applicerbarhet till Sverige.

Modellen har praktiserats och används i flera anglosaxiska länder däribland Nya Zeeland och Storbritannien (Brottsförebyggande Rådet, 2011). Huruvida studien är applicerbar i Sverige kan diskuteras likheter och skillnader mellan länderna. Naturligtvis finns skillnader mellan Sverige och Australien där storlek, antal företag och geografisk position är några, men det finns även likheter. Likheter mellan Australien och Sverige är bland annat att statskicket i båda länderna är monarki och att länderna är uttalade demokratier (Norstedts, 2011). I en undersökning där företagsregleringen i 183 länder rankades återfanns bland annat att både Sverige och Australien finns i topplistan över länder som har den mest företagsvänliga lagstiftningen (The international Bank for Reconstructing and Development/The world Bank, 2011).

Andra världsomfattande undersökningar visar också likheter i företags skatteklimat i Sverige och Australien. PricewaterhouseCoopers int. Ltd. publicerar sedan sju år tillbaka en rapport tillsammans med International Finance Corporation och Världsbanken där man undersökt enkelheten i skattesystemet över 183 ekonomier i världen, som täcker både kostnader för skatter och den transaktionskostnaden av att följa skattereglerna. Sverige ligger på plats 39 och Australien på plats 48 av alla länder. I Australien är den totala skattesatsen på företag 47,7 procent, i Sverige är samma siffra 52,8 procent. Både Sverige och Australien tillhör även de länder där det är lätt att betala skatt då båda har utvecklade skattesystem varav skattekostnaden och administrativa bördan blir lättare. Dessutom har båda färre typer av skatter än exempelvis Japan som har ett tjugotal skatter, vilket gör skattesystemet lättare. (PricewaterhouseCoopers International Limited, The World bank Group, International Finance Corporation, 2011)

Rörande applicerbarheten till små privata aktiebolag är det inte helt främmande eftersom modellen använts i en studie för att motivera småbolags aktiva deltagande i skattesystemet (Harris & McCrae, 2005), men även i en studie kring småbolags skattebeteende i Australien (Ahmed & Braithwaite, 2005). Modellen kan därför appliceras på små privata aktiebolag i Sverige då likheterna mellan länderna är stora. Dessutom har modellen används tidigare för att förklara skattebeteende hos svenska skattebetalare i allmänhet (Wittberg, 2004).

2.4 Val av respondenter

Tanken med rapporten var att ställa flera olika aktörers uppfattningar kring små privata aktiebolags skattebeteende. Detta gjorde att utgångspunkten blev ett målstyrt urval till myndigheter, organisationer och företag som var relevanta för rapporten. Det första målstyrda urvalet var val av intervju företag. (Bryman, 2011).

De respondenter som inledningsvis valdes var Skatteverket, Skattebetalarnas förening och Företagarna. Samtliga valdes då de ansågs vara aktuella för att kunna uttala sig om små privata aktiebolags skattebeteende ur olika synvinklar.

Skatteverket blev vår utgångspunkt eftersom de dels kontrollerar ämnesområdet och dels har en nyckelroll vid framtagande, implementering och genomförandet av lagförändringen och är den myndighet som driver in skatter i Sverige.

Skattebetalarnas förening är en av Sveriges intresseorganisationer, som riktar sig till människor som önskar att sänka skatten för företagare och privatpersoner (Skattebetalarnas Förening, u.å.). Motivering till att intervjua Skattebetalarnas förening kommer ur att de driver frågor för att sänka skatten och offentliga utgifter. På grund av en möjlig överflyttning av kostnader från företag till Skatteverket kan öka anslagen från Regeringen som i slutändan debiterar skattebetalare.

Företagarna är en av Sveriges största företagarorganisationer som vill skapa bättre förutsättningar för företagande i Sverige (Företagarna, u.å.). Motiveringen till att välja denna organisation var att Företagarna bör behandla denna typ av frågeställningar eftersom de företräder det utvalda företagskategorin.

Efter vidare eftertanke önskades även intervjuer med ett par små aktiebolag för att få en bredare uppsats samt företags synvinkel, för att kunna exemplifiera hur det kan se ut i ett litet privat aktiebolag. Vid val av små privata aktiebolag, valdes företag som uppfyller gränsvärdena för frivillig revision, samt avgränsades till de branscher där skattefel tenderar att vara som störst. Då urvalet av företag är stort, fokuserades främst på företag där en personlig intervju kunde göras i närheten av Göteborg. Intervjun riktades mot företag inom tjänstesektorn, med baktanken att Skatteverket beskriver att det är svårare att driva upp produktionen i tjänsteföretag jämfört med produktionsföretag, vilket gör att skattefusk kan förekomma (Wittberg, 2004).

Vid kontakt med de små privata aktiebolagen önskades i första hand intervju med dels någon som var insatt i beskattningsarbetet på företaget och om möjligt även någon som dessutom hade övergripande kunskap om företaget som helhet. Utifrån företagsuppgifter på internetsajten www.allabolag.se valdes företag som uppfyllde våra avgränsningar. Det var ungefär 20 bolag som kunde hittas som matchade vårt urval och dessa kontaktades på telefon i första hand, men vid svårighet att få kontakt, mejlades även ett mindre antal bolag. Alla tre bolagen som kontaktades är verksamma inom bygg- och måleribranschen.

2.5 Val av intervjupersoner

Efter urval av respondenter gjordes ett ytterligare urval, nämligen ett urval av intervjupersoner på de utvalda företagen. Vid kontakt med samtliga tilltänkta företag var målet att få en intervju med en person från respektive företag som var insatt och i så stor utsträckning som möjligt kunde anses representativt för företaget.

Val av intervjuperson på Skatteverket blev ett bekvämlighetsurval, då svårigheter att hitta lämplig respondent uppstod. (Bryman, 2011) Skatteverket kontaktades i första hand genom att besöka ett lokalkontor, där kontaktuppgifter till en lämplig person att intervjua delgavs. Skatteverket guidade vidare mellan olika personer per telefon för att hitta en representant som var kvalificerad att besvara frågor kring skattebeteende hos småföretagare. Rapportens ämnesområde gjorde att det enligt Skatteverket fanns ett begränsat urval att hitta fler lämpliga intervjukandidater som dels ansåg sig kunna besvara frågorna och dels hade möjlighet att medverka medtanke på tidpunkt för rapporten. Slutgiltiga urvalet av intervjuperson på Skatteverket blev en representant som arbetat med det utökade kontrollarbetet efter revisionsplikens avskaffande. Vårt intervjuobjekt har därför gedigen kunskap om Skatteverkets arbete då och nu, samt att hon idag arbetar med det område som vi vill belysa med vår uppsats. Då anonymitet önskades kommer intervjupersonen refereras som ”Skatteverket”.

Vid val av intervjuperson på Skattebetalarnas förening ansågs en person som var i nära kontakt med småföretag och därmed kunde uttala sig på området vara lämpligast, men med öppenhet för andra möjligheter. Vid telefonkontakt med Skattebetalarnas Förening meddelades att ingen

fanns tillgänglig eller hade den kunskap för att kunna besvara frågor kring små privata aktiebolags skattebeteende. Därav kunde ingen intervju genomföras.

Vid val av intervjuperson på Företagarna ansågs en person med kunskapsområdet som optimalt, men med öppenhet för andra möjligheter. Företaget kontaktades via telefon och e-post varigenom vi blev ombedda till företagets kontor i Stockholm. Kontoret i Stockholm ansågs kunna besitta fler lämpliga kandidater för intervju och intervjun kunde då ske via telefon. De personer som vi hänvisades till och fick kontakt med på Företagarna motiverade, likt Skattebetalarnas förening, att de inte var lämpliga för att besvara på frågor inom ämnet och motiverade avstånd från intervju. Detta gjorde att ett urval inte kunde ske.

Kontakten med de små privata aktiebolagen resulterade i att tre stycken företagare var villiga att ställa upp på en intervju. Två av bolagen som bokats för intervju avbokade i nära anslutning till intervjutillfälle av med anledning av tidsram fanns ingen möjlighet att omboka tid för ny intervju. Slutgiltigt val av intervjuperson på det tredje företaget utgjordes av företagets två ägare. Då anonymitet önskades kommer intervjupersonerna refereras gemensamt som "Företag A".

2.6 Intervjuförberedelser

Inför intervjun var det i huvudsak två förberedelser som gjordes. Dels var det en intervju presentation och dels en intervjumall. Faktorerna i *BISEP model*, den första delen i *The ATO Compliance model*, har utgjort den centrala strukturen och upplägget. Faktorerna benämns på svenska; företags, industri, sociologiska, ekonomiska och psykologiska. Det är också den svenska benämningen som används som rubriker. Samma struktur används i intervjuöversikten som skickades till Skatteverket (se bilaga 1), intervjumallen som användes vid intervju med Skatteverket (se bilaga 2) och även till intervjuguiden till små privata aktiebolagen (se bilaga 3).

2.6.1 Intervjupresentation

Innan intervjun med Skatteverket delgavs deras representant en övergripande presentation av frågorna som skulle beröras på intervjun på respondentens egen begäran. Motiveringen från Skatteverkets representant var att kunna förbereda sig och se över huruvida intervjupersonen var lämplig att svara på frågorna. Intervjupresentationen som bifogade via e-post till Skatteverkets representant var en avskalad kopia av vår egen intervjumall som användes under intervjun. Kritik som kan föras är att när respondenterna kan förbereda sina svar kan dessa bli för inövade. Fördelen är att förberedelsen även ger respondenterna chansen till mer genomtänkta svar.

2.6.2 Intervjumallen

Intervjumallen utformades genom öppna frågeställningar, med utrymme för följdfrågor under intervjun, där frågeställningen var flexibel och lät intervjupersonen tilläts uttrycka sig fritt och på så sätt även förmedla och styra vad hon tyckte var viktigt och relevant (Bryman, 2011). Fördelen med detta är att det ger en djupare insikt för respondentens synvinkel vilket är lämpligt för studiens syfte, men en nackdel är att det kan vara tidskrävande (Patel & Davidsson, 2011).

Frågorna som används i intervjumallen (Se bilaga 2) för Företag A och Skatteverket är tänkta att användas i analysen för en jämförelse mellan dessa två parter uppfattningar. De första två frågorna, som berör företagsspecifika faktorer, är tänkt att ligga till grund för om ägarstruktur och lönsamhet skiljer sig åt från stora företag. Stora företag kommer inte beröras, men dessa kan bidra till en förståelse om dessa faktorer påverkar skattebeteendet. Är upplevelsen från

intervjupersonerna att ägarstrukturen inte skiljer sig åt bör små företag kunna jämföras med stora företag och därmed inte skulle göra fler skattefel än dessa.

Rörande följande två frågor, industri- och branschfaktorer är tanken att dessa skall belysa om och i så fall vilka branscher där beskattningen upplevs som svårare från de olika intervju-personerna. Framkommer vissa specifika branscher kan dessa kopplas till oförståelse och/eller komplexa skatteregler. Dessutom kan man analysera strukturen och egenskaperna i dessa branscher utifrån empirin för att se vad som kan vara orsaken till detta exempelvis om vissa branscher kräver viss utbildning.

Bakgrunden till de ekonomiska faktorerna är att belysa de olika intervjupersonernas syn på om och hur olika faktorer kan påverka beteendet. Här kommer vi analysera om uppfattningarna går isär hos parterna rörande skattereglernas svårighet och om beteendet vid kontakt med respektive företag skiljer sig vid förändrade kringliggande ekonomiska faktorer. Dessutom har specifika frågor till Skatteverket ställts för att få fram om de har ändrat sin strategi efter revisionspliktens avskaffande.

Till samtliga ovanstående frågor berör även sociologiska och psykologiska faktorer. Exempelvis om Skatteverkets kontrollfunktion kan kopplas till analysen där *Principal-agent theory* kan användas, men för att fånga upp vissa specifika aspekter som ansetts relevanta har dessa två även fått vissa egna separata frågor.

2.7 Intervju genomförande

För att intervjupersonerna skulle besvara frågorna ärligt frågades det om intervjuobjekten föredrog att vara anonyma. Bakgrunden till detta var att vi önskade få en djupare bild av ämnet än att företagare och myndighetspersonal svarar genom broschyrmaterial. Anonymiteten gör att de intervjuade inte behöver begrunda huruvida deras svar skall kunna hänföras till dem och om svaren kan användas i andra syften än för studiens syfte. (Patel & Davidsson, 2011)

Intervjun med Skatteverket ägde rum på Skatteverkets kontor i Rosenlund, Göteborg den 9 december 2011. Representanten för Skatteverket mötte upp oss i receptionen utanför kontorslokalen för att leda oss till ett pausrum i byggnaden där intervjun genomfördes. Intervjun tog cirka en och en halv timme och spelades in.

Intervjun med Företag A ägde rum i deras kontorslokal beläget i Göteborg den 12 december 2011. Respondenterna var de två delägarna till företaget som mötte upp oss utanför lokalen och ledde oss in på kontoret för att genomföra intervjun och intervjun tog cirka en timme. Dessutom kontaktades företaget via telefon i efterhand för att ställa vissa kompletterande frågor. Orsaken till detta var då intervjun inte fick lov att spelas in önskades en bekräftelse på att anteckningar som gjorts under intervjun var korrekta.

2.8 Metod för resultat och analys

I det empiriska materialet presenteras en sammanfattning av intervjuerna efter att de har respondentvaliderats. En respondent validering innebär att intervjupersonerna har fått godkänna vår empiriska sammanställning för att bekräfta och korrigera att intervjusammanfattningen blivit korrekt återgiven (Bryman, 2011). Dessa presenteras efter den första delen i *The ATO Compliance model*, nämligen *BISEP model* (Företagsspecifika, industri, sociologiska, ekonomiska och psykologiska). *Compliance pyramid* har här inte givits något separat avsnitt då denna del i modellen är uppbyggd på faktorerna i *BISEP model* och därefter kan kategoriseras

som attityder i *Compliance Pyramid*. Därför presenteras de löpande och inte genom ett separat avsnitt i empiriavsnittet.

Analysen presenteras, till skillnad mot det empiriska resultatet, med båda delarna i *The ATO Compliance model*. Först analyseras teorin om *BISEP model* med empirin, följs av en analys utifrån *Compliance Pyramid* där de delar i det empiriska resultatet som kan kopplas till Skatteverkets strategi analyseras.

2.9 Tillförlitlighet och äkthet

När ett kvalitativt angreppssätt antas används orden tillförlitlighet och äkthet, vilket fokuserar på studiens relevans och säkerhet. I motsats till ovanstående ord används reliabilitet och validitet i kvantitativ rapportering, vilket inte kommer beröras i vår uppsats (Bryman, 2011).

2.9.1 Tillförlitlighet

Tillförlitlighet innefattar trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet, samt att styrka och konfirmera. Rörande trovärdighet används personliga intervjuer för att få respondenternas syn på små privata aktiebolags beteende med andra ord deras syn på verkligheten. Detta eftersom syftet är att återspegla deras synvinkel och inte vår tolkning. Den kritik som kan riktas till uppsatsen är hur författarna uppfattar respondentens svar. För att säkerhetsställa författarnas återgivning och höja trovärdigheten har intervjuerna spelats in, i den utsträckning det har godkänts av intervjupersonerna, samt genom respondentvalidering. Intervjun med Skatteverket godkändes även genom att respondentens chef fick läsa sammanställningen. Trovärdigheten att korrekta svar ges förstärks även av att respondenterna kunde välja att vara anonyma, vilket ökar sannolikheten till en större frispråkighet och ärlighet som annars inte varit möjlig. (Bryman, 2011)

Överförbarhet kan kritiseras beroende på hur kvalitativa studier tenderar att ha större djup än bredd vilket kan göra de svåra att upprepa undersökningen på nytt då fallstudier med begränsat urval ser till uniciteten och inte det generella. Studiens syfte har inte varit att generalisera utan att förmedla respondenternas syn och verklighet på små privata aktiebolags skattebeteende. Exempelvis är Företag A bara ett av alla små företag i Sverige och avspeglar därför deras syn och ingen annans. För att återge en helhetsbild av företagets åsikt ifråga hade en enkätundersökning lämpat sig. Eftersom vårt syfte med uppsatsen inte handlar om att påvisa ett generellt beteende blir därför Företag A ett synsätt och som ger uppsatsen en ytterligare dimension. (Bryman, 2011)

Pålitligheten har bland annat behandlats genom att tre opponeringstillfällen givits där rapporten granskats, eventuella svagheter täppts igen och det har förhoppningsvis bidragit till en högre tillförlitlighet. (Bryman, 2011)

Rörande möjligheten att styrka och konfirmera berör detta författarnas medvetenhet att rapporten inte kan framställas utan viss omedveten subjektivitet. En medvetenhet om egna åsikter och värderingar kan spela in vid återberättelse och teoriavgränsning, vilket skall beaktas vid läsning och förhoppningen är att det blivit exkluderat. (Bryman, 2011)

Avslutningsvis kan resonemanget förstärkas genom att den slutopponering som skett kritiskt granskat eventuella personliga åsikter och andra felaktigheter innan publicering (Bryman, 2011).

2.9.2 Äkthet

Äkthet berör bland annat om undersökningen ger en rättvisande bild, om studien bidrar till bättre förståelse för dels respondenternas egen sociala situation och dels varandras sociala situation samt om den bidrar till respondenternas förbättringsarbete. (Bryman, 2011)

Studien bygger på två intervjuer, varav en med Skatteverket och den andra med ett litet privat aktiebolag, kallat Företag A. Kritik kan ställas huruvida detta ger en rättvisande bild av dels små privata aktiebolags uppfattning och Skatteverkets uppfattning av små privata aktiebolags skattebeteende. Hos Skatteverket hade det hade varit önskvärt att genomföra fler intervjuer. Dels för att återge en rättvisande bild, dels genom att säkerställa tillförlitligheten hos representanten. Dock kan respondentvalideringen och godkännandet av Skatteverkets lokala ledning betraktas som ett sätt för myndigheten att säkerhetsställa att rätt bild har framställts. Därför anser vi att denna anses vara representativ för Skatteverket och ge en rättvisande bild och högre äkthet till rapporten. Rapporten kan även bidra med en förståelse för Skatteverkets syn på skattebeteendet och även en förståelse för ett litet privata aktiebolag kan se på skattebeteendet. (Bryman, 2011)

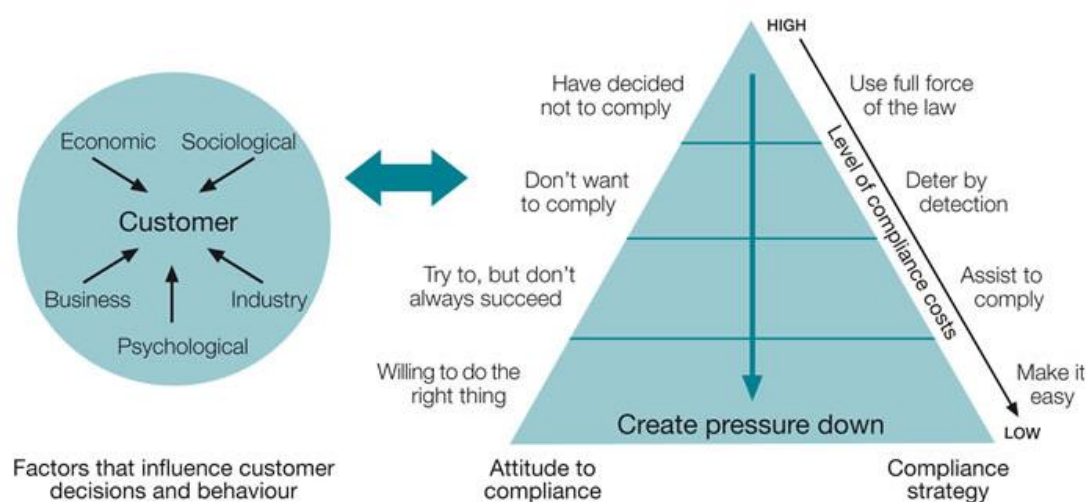
Intervjun med Företag A kan inte anses representativ för samtliga små privata aktiebolag, inte ens inom byggbranschen, då vi anser att urvalet är för knappt för att göra en sådan generalisering av små aktiebolags åsikter och uppfattning. Detta påverkar den rättvisande bilden negativt, men kan ändå fungera som en exemplifiering. Däremot kan den bidra med förståelse genom att exemplifiera hur ett litet aktiebolag kan se på skattebeteende, samtidigt som det kan ge Skatteverket möjlighet att förbättra sitt arbete för efterlevnad av skattereglerna. (Bryman, 2011)

3 Teoretisk referensram

I detta avsnitt presenteras den teori som kommer användas för att analysera och förstå empirin.

3.1 The ATO Compliance model

The ATO Compliance model syftar till att förstå skattebetalares beteende för att kunna reglera detta på ett önskvärt sätt med en anpassad strategi (Brottsförebyggande Rådet, 2011). The ATO Compliance model är uppdelad i två delar, den första delen förklarar skattebetalares beslut och beteende sammanfattad i BISEP model. Den andra delen förklarar olika beteenden motsvaras av olika attityder i Compliance Pyramiden, med utgångspunkt i attityderna kan Skatteverket sedermera arbeta med beteendestrategier för att skattesystemet skall följas. Dessa står i förhållande till varandra för att skapa en helhets bild av beteendet. (Morris & Lonsdale, 2005)

Figur 1 The ATO Compliance Model (Morris & Lonsdale, 2005)

3.2 BISEP model

Den första delen i The ATO Compliance model anger faktorer som påverkar skattebetalares beslut och beteende, vilka presenteras nedan (Morris & Lonsdale, 2005).

Figur 2 BISEP model (Morris & Lonsdale, 2005)

3.2.1 Företagsspecifika faktorer

Företagsspecifika faktorer tolkar vilken typ av företag som analyseras med avseende på exempelvis storlek, ägarförhållanden, lönsamhet & lokalisering (Morris & Lonsdale, 2005). Små privata aktiebolag är nästan uteslutande verksamheter med privat ägande. Ägarförhållanden i små privata aktiebolag kan se olika ut beroende på antal ägare, ägarstruktur och om operativledning är separerad från ägare. (Schulze, Lubatkin, Dino, & Buchholtz, 2001)

I Sverige konstateras det i undersökningar hur småföretagen är den företagssektor som står för flest skattefel, omkring en tredjedel av samtliga rapporterade skattefel i Sverige (SKV 234). Skattefusket är mer utbrett i bolag med färre anställda, medan större företag i större utsträckning använder skatteplanering, vilket inte nödvändigtvis är olagligt (Wittberg, 2004). Dessutom påtalar statistiken att egenskaper hos företag som skattefuskar mest ägs och drivs av yngre personer, män, egoistiska, negativ attityd till skattebetalning och ser skattebrott som ett icke brott (Wittberg, 2004).

I Sverige är merparten av företagen familjeföretag eller företag med en eller få ägare. Den ägarstrukturen leder till mindre resultatmanipulering då ägarna oftast deltar i styrelsen och därmed blir ledningen inte separerad från ägaren (Kollegiet för svensk bolagsstyrning, 2011). Om ledning och ägare är separerade från varandra förklarar å andra sidan en annan studie att företaget får en transparens genom att exempelvis rapportering och utvärdering genomförs av två eller fler oberoende personer. Det finns därför en mindre risk att eventuell rapportering blir manipulerad genom att fler personer är involverade och med olika målsättningar (Schulze, Lubatkin, Dino, & Buchholtz, 2001). I familjeföretag är det vanligt att nyanställningar sker inom familjesfären, snarare än rekrytering utifrån, vilket kan bidra till att en mer lämpad extern kandidat väljs bort (Schulze, Lubatkin, Dino, & Buchholtz, 2001). Utifrån samma logik tenderar familjeföretag att själva stå för bokföringen vilket återknyter till stycket ovan med en sämre trovärdighet på grund av ägare och ledning är samma person.

Det bör påpekas hur SOU (SOU 2008:32) och i Regerings proposition (Prop 2009/10:204) saknas ett entydigt besked huruvida räkenskaperna generellt får högre tillförlitlighet i företag med revisor än i företag av samma storlek men utan revisor.

Småföretagens riktningar till skattefusk visas dessutom i en studie gjord med australienska företag. När antalet småföretag ökade markant från 1980-talet i länder som tillhör Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), där även Sverige är representerat, uppmärksammades det hur småföretagare var den företagsgrupp som sämst uppfyllt sina skatteförpliktelser. En av orsaken till resultatet berodde bland annat på ovilja att betala skatt, skatteundvikande, missnöje med skattemyndigheten och slutligen företagens okunnighet för att lämna in en korrekt självdeklaration. I studien påpekas att studien måste testas i andra länder för att kunna generaliseras över landsgränser. (Ahmed & Braithwaite, 2005)

3.2.2 Industrifaktorer

Industrifaktorer behandlar branschtillhörighet och de specifika branschförhållanden som råder (Wittberg, 2004). En tydlig trend som pågått under hela 1900-talet i ekonomin är en förflyttning från industriföretag till tjänsteföretag. Tjänstesektorn dominerar hela EU och större delen av västvärden med mellan 60-80 procent av BNP, produktionsindustrin står för mellan 25-40 procent och jordbruk för ett par procent (Sandelin, 2009). I Sverige utgör tjänstesektorn 70 procent av BNP (Wikner, Nordström Widell, & Frycklund, 2007). En av flera orsaker till forskjutningen diskuterats, varav några förklaringar kan vara produktionsindustrin

återkommande effektiviseringar, inkomstökningar, ”Know-how” och en urbanisering som ändrat människors beteende (Svensson, 2009).

Revisionspliktens avskaffande berörde omkring 250 000 aktiebolag vilket motsvarar ca 72 procent av det totala antalet aktiebolag i Sverige (Prop 2009/10:204). Antalet småföretag gör att en kategorisering till olika branscher blir svår då denna spridning är mycket stor. En fingervisning kan fås utifrån den specialgranskning som Skatteverket gör rörande de branscher där skattefel är mer utbredd (Skatteverket, 2011f). Branscherna som specialgranskas är;

- med företag där transaktioner görs till utlandet,
- företag med kontanthantering,
- persontransport - taxi,
- interna transaktioner inom koncernföretag,
- finans och
- personaluthyrning – svart arbetskraft.

3.2.3 Ekonomiska faktorer

Till ekonomiska faktorer hör bland annat skatteregler, inflation, regleringar och internationella influenser (Wittberg, 2004).

Merchar (2003) menar på att skattelagars komplexitet är den största orsaken till företags felaktiga deklaraionsuppgifter. Skattelagstiftning kan uppfattas som komplex av flera anledningar, exempelvis språkbruk, tolkningsutrymme och landsspecifika lagrumstillämpningar. När lagstiftningen ger utrymme för tolkning hävdar företag viss tvetydighet och osäkerhet. Tillsammans med hur det krävs beräkningar och periodiseringar, ändringar som görs leder mestadels till praxis och rekommendationer vilket medför att många fel begås av den anledningen. Därutöver påpekas hur blanketter som skall fyllas i tenderar att motverka syftet genom ett svårförståeligt språkbruk. (McKerchar, 2003)

PricewaterhouseCoopers int. Ltd. har i flera år genomfört undersökningar världen över hurvida en regelefterlevnaden till skattesystemet beaktas av företagen. I undersökningen framkommer det hur företagens skattebetalning ökar med i genomsnitt 39 procent i länder där skattelagstiftningen anses vara komplicerat, eller mycket komplicerat. I studien framkommer det dessutom att ett decentraliserat skattesystem med flera skatteindrivare ökar komplexiteten, vilket leder till att regelefterlevnadstiden ökar med i genomsnitt 27 procent med två nivåer, och med 48 procent med tre nivåer. (PricewaterhouseCoopers, 2011)

Betalningssäkerheten ökar om det finns flera myndigheter för skatter (PricewaterhouseCoopers, 2011). I Sveriges förvaltningsmodell finns tre nivåer; nationell - staten, regional - landsting och kommunal - kommunen. Däremot är det enbart Skatteverket som samordnar skatten (Skatteverket, 2011e). Efterlevnadstiden har i samma studie från PricewaterhouseCoopers int. Ltd. pekats på hur efterlevnadstiden minskar med i genomsnitt 30 procent i länder där skattemyndigheten infört ett deklaraionstjänst via datorn, onlinesystem, (PricewaterhouseCoopers, 2011). Skatteverket, dåvarande Riksskatteverket, införde år 2001 elektronisk deklaraion för företagare (RSV Rapport 2002:7), året därpå infördes förenklad elektronisk deklaraion för privatpersoner (RSV Rapport 2002:20, 2002) där hon kunde deklarerera via e-tjänst på Skatteverkets hemsida. Sedan dess har nya e-tjänster utvecklats och merparten av ärenden via Skatteverket går att göra elektronisk.

Parallellt med revisionspliktens avskaffande sänktes minsta acceptabla aktiekapital för aktiebolag från 100 000 kr till 50 000 kr vilket har lett till en ökning av antalet nyregistrerade

aktiebolag (Dagens Industri, 2011). Nyregistreringen av aktiebolag innefattar både nystartade företag och konverterade enskilda firmor och handelsbolag. När fler små privata aktiebolag bildas finns fler bolag som har möjligheten att välja bort revisorn. Enligt svensk affärspress (Dagens Industri, 2011) har 75 procent av alla nystartade företag valt att utnyttja möjligheten att avstå från att anlita en revisor. Avslutningsvis påtalas det i en SOU (SOU 2008:32) och regeringens proposition (Prop 2009/10:204) hur man tror att nybildade aktiebolag i större grad kommer välja bort revisorn jämfört med befintliga företag. Dessutom trodde man att cirka 40 procent av de aktiva bolagen och en mycket större, men odefinierad andel, av de vilande aktiebolagen kommer avstå från revision på sikt (Prop 2009/10:204).

3.2.4 Psykologiska faktorer

Det finns flera psykologiska förklaringar som kan förklara människors beteende. Några av modellerna är *nyttomaximeringsteorin*, *Prospect theory*, *Principal-agent theory* och *Regret theory*. Fram till början av 1990-talet förklarades skattebetalares beteende med nationalekonomiska teorier och termer. Människan ansågs agera i egenintresse och människan var nyttomaximerande och rationell (Hartner, 2008). En efterlevnad av skatteinbetalning säkerställes genom att hanterade skattefel reaktivt via påföljder via domstol och revisorsskyldighet, men efter 1990-talet ändrade Skatteverket sin syn och regleringsmetod. Genom att införa ett proaktivt förhållningssätt i form av utbildning och beteendepåverkande åtgärder skapa en djupare förståelse och undgå att enbart inta rollen som straffmyndighet. (Hartner, 2008)

Den teori som motsäger nyttomaximeringsteorin är bland annat *Prospect theory*. *Prospect theory* utgår ifrån att människan är fullt rationell både i beslut och i handling. Bakgrunden till det är hur en människa rationellt tar risk om chansen att vinna på att ta risken uppstår. Teorin innebär att en människa tenderar att övervärdera små sannolika vinster, exempelvis vinna på lotteri, och undervärdera risker/förluster, exempelvis att rökning leder till cancer. Förklaringen finns i hur människan använder värdeskalor vid olika scenarion som relateras till referenspunkter (Wittberg, 2004). Det kan exemplifieras genom att den första kronan har ett högre värde än den tusende kronan, det stöds samtidigt av teorin om sjunkande marginalnytta (Frank, 2009). Det betyder att människans vilja till risktagande trappas av i takt med vinstökning eller liknande. I samma situation men vid förlust finner författarna att individen ökar sitt risktagande, enkelt uttryckt, är hon illa ute har hon inget att förlora på att spela högt (Wittberg, 2004). När teorin kopplas till beskattning förklarar den hur skattefel lättast bekämpas genom att förhindra snarare än att åtgärda i efterhand. Det vill säga att den som uppsåtligt skattefuskar kommer successivt intensifiera fusk då ett skattefusk med samma nivå inte ger någon vinst mot tidigare fusk. Detta innebär att uppsåtligt beteende är lättare att korrigera om det upptäcks i tid, innan ett beteende blivit invariant (Wittberg, 2004).

En annan teori som kan förklara skattefel är *Principal-agent theory*. *Principal-agent theory* utgår ifrån ett perspektiv där den ena parten är uppdragsgivare och motparten uppdragstagare. Initialt utgår teorin från två grundproblem, det första är informationsasymmetri och det andra är skilda intressen. Det sista kommer från att principalen och agenten har olika syften och mål med uppgiften de blir tilldelade (Jensen & Meckling, 1976). En del av forskningen vidhåller att människan är egoist och nyttomaximerare (Frank, 2009) vilket med informationsasymmetri skapar ett problem med att styra den uppdragstagare som har det operativa ansvaret för att uppnå önskat resultat, på grund av att uppdragstagaren har ett informations- och utförandeövertag. För att få uppdragstagaren att arbeta på ett korrekt sätt används kontrollsystem för att övervaka att uppdragsgivaren gör rätt saker och på rätt sätt. Oftast brukar handlingskontroll vara att föredra då uppdragsgivaren beskriver önskvärdt arbetssätt eller specificerar arbetsuppgifter genom att det enkelt går att urskilja om uppdragstagaren följt rutinerna (Merchant & Van der Stede, 2007).

Dessutom är det vanligt att uppdragsgivaren skapar beteendebegränsningar för att minska risken till uppsåtligt beteende. (Merchant & Van der Stede, 2007).

En fjärde teori i rapporten är *Regret theory* som baseras på att människor känner ånger-känslor och att de beaktar detta vid sitt beslutsfattande. Teorin menar att man väljer det beslutsalternativ som ger mest nytta mellan två alternativ, eftersom detta ger minst ånger. (Wittberg, 2004)

Appliceras teorin till skattefel, kan vissa företag undvika att göra skattefuskar eftersom de är rädda att de kommer att ångra sitt beslut om fusket uppdagas. Å andra sidan motiverar ångern till skattefuskar om företagen kommer ångra mer att inte ha skattefuskat om det inte skulle upptäckas (Harbaugh, 2002).

3.2.5 Sociologiska faktorer

Till de sociologiska faktorerna som påverkar skattebeteendet hör vilka sociala normer och attityder små privata aktiebolag har till skatt och hur detta kan påverkas (Wittberg, 2004). Normer och värderingar kan delas upp mellan grupp-beteende och individ-beteende (Wentzel, 2001).

Grupp-beteende är en stark form av norm, där människan internaliseras i ett visst beteende som gruppen i övrigt har. Det kan ta uttryck i social tillhörighet beroende på intressen, bostadsort, arbetsgivare med fler. I varje grupp finns oskrivna förhållningssätt som individen måste anpassas till för att bli inkluderad i gruppen. Grupp-tillhörigheten kan både bidra till ett positivt och negativt beteende. En distinktion mellan båda alternativen kan vara Skatteverket som arbetsplats med där en stark kultur är uppbyggd på normer kring vikten av att deklarerat och en stark skattemoral. Motsatsen till det kan vara en umgängeskrets där normen präglas av att det talas öppenlydande om fuskar och mygla, vilket blivit socialt accepterat. Normen om skattefuskar är delad beroende på vilken grupp man är inkluderad i. Om ett föreläggande sker inom umgängeskretsen blir personen som är inkluderad därför inte exkluderad ur umgängeskretsen eftersom det inte anses fel med lagbrott i den sociala sfären. Motsatt om man är inkluderad på Skatteverkets arbetsgrupp (Wentzel, 2001). Man skulle kunna sätta företagen eller en bransch som motsvarande till umgängeskretsen i detta sammanhang.

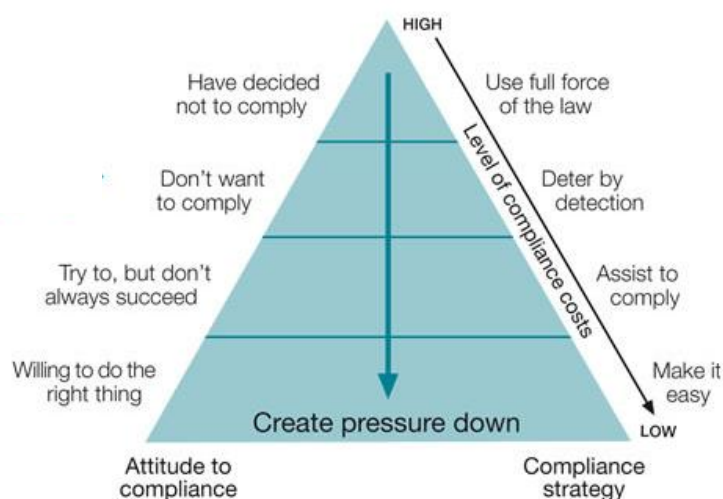
En annan aspekt av grupp-tillhörighet berör hur Skatteverket arbetar för att skapa en legitimitet och acceptans i samhället och bland små privata aktiebolag. Grunden i detta ligger i att enbart de grupper som är socialt accepterade kan påverka värderingarna och normerna hos andra grupper. För Skatteverkets del innebär det att oavsett värderingar kommer värderingen inte att accepteras eller påverka små privata aktiebolag om de inte är socialt accepterade som grupp (Andreoni, Erard, & Feinstein, 1998).

Det har kartlagts att skattefel kan öka vid bristande förståelse för syftet med skattelagstiftningen samt förståelse för skattesystemets uppbyggnad och struktur. Detta gör att efterlevnaden blir beroende av företagets självdisciplin och egen drivkraft att göra rätt, problemet kvarstår att det finns risk för oförståelse eller en ekonomisk frestelse att missköta sitt åtagande gentemot lagen (Braithwaite, 2007).

Individ-beteende handlar om hur man uppfattar sig själv, men detta påverkas av hur andra ser en. I skattebeteende kan detta kopplas till hur synen på små privata aktiebolag är, exempelvis att de fuskar vilket kan medföra att avbilden realiserats hos företagen som sin egen självbild. (Wittberg, 2004)

3.3 Compliance Pyramid

Den andra delen i *The ATO Compliance model* är *Compliance Pyramid* som kategoriserar beteende i attityder varav strategier kan utvecklas för att upprätthålla efterlevnaden av skattesystemet (Morris & Lonsdale, 2005).

Figur 3 Compliance Pyramid (Morris & Lonsdale, 2005)

3.3.1 Attityder och strategier

”Attitude to compliance”, vilket i detta fall åsyftar till skattesystemet är avgörande för hur Skattverket ska bestämma strategi. Pyramiden kopplar attityder till beteenden från de som följer systemet fullt ut längst ner i pyramiden, till de som inte vill följa skattesystemet längst upp. Beroende på attityd och beteende avgör pyramidsammansättningen vilken strategi som är användbar för situationen. Målet är att ”Create pressure down”, med andra ord strävan att få en attityd till ”Willing to do the right thing”. (Morris & Lonsdale, 2005)

Om företaget är ”Willing to do the right thing” finns ett engagemang för systemet och har det som sitt ansvar att upprätthålla sin skatteskyldighet, även om det krävs en insats för att förstå systemet. För företag med tidigare nämnda egenskaper behöver Skatteverket inte arbeta med en stark kontrollfunktion, då kategorin betalar skatt enligt gällande lagstiftning (Morris & Lonsdale, 2005).

Nästa kategori ”Try to, but don't always succeed” är också intresserad av att göra rätt och är neutralt inställda till skattesystemet. Dessvärre lyckas företagen inte alltid deklarerat rätt bland annat på grund av okunskap som leder till oavsiktliga fel. Denna kategori kräver viss hjälp från Skatteverket för att deklaration och skattebetalning skall bli korrekt (Morris & Lonsdale, 2005).

Den tredje kategorin ”Don't want to comply” innefattar företag som antar ett visst motstånd till skattesystemet och har en negativ inställning till Skatteverket. Inställningen är att Skatteverket vill sätta dit företagen snarare än att hjälpa dem. Den strategi som krävs då är att avskräcka denna kategori från att göra skattefel genom att aktivt besöka företagen och proaktivt upptäcka fel (Morris & Lonsdale, 2005).

Den avslutande kategorin ”Have decided not to comply” består av företag med en ovilja att följa skattesystemet och gör ett stort motstånd till samma. Företagen motarbetar med full medvetenhet Skatteverket som myndighet och lagrum. För denna kategori av företag krävs att

Skatteverket utnyttjar lagar, praxis och arbetsmetoder fullt ut för att reglera företagens efterlevnad (Morris & Lonsdale, 2005).

3.3.2 Skatteverkets kontrollarbete

”*Compliance strategy*” motsvaras av Skatteverkets strategi för efterlevnad av beskattningssystemet. Skatteverket arbetar med information, löpande ärendehantering och kontroll för att minska skattefelet (Skatteverket, 2011d). Information används som en förebyggande metod för skattefel, genom att delge information till företagen att de har möjlighet att göra rätt, det minskar arbetsbördan och antal fel (Skatteverket, 2011c). Den löpande ärendehanteringens består av preliminärskatteärenden, handläggning av företagsregistreringar, registrering och formalia kontroll av skattedeclarationer, kontrolluppgifter samt inkomstdeklarationer (Skatteverket, 2011b). Extra kontroller genomförs i riskbranscher som kartlagts (Skatteverket, 2011a). Skatteverket arbetar med kontroll på olika nivåer benämnt grundkontroll och utökad kontroll (SKV 622, 2006). Grundkontrollen behandlas maskinell och går då igenom större delen av alla deklarationer och inlämnade uppgifter, där syftet är att debitering, avräkning eller utbetalning av skatt kan göras (SKV 622, 2006). Den utökade kontrollen berör främst företagssektorn, oavsiktliga som avsiktliga, genom att företagen omfattas av flera komplicerade beskattningsmoment (SKV 622, 2006).

De kontrollformer Skatteverket använder är skrivbordskontroll, företagsbesök och skatterevision (SKV 622). Skrivbordskontrollens syfte är att kontrollera om korrekta och fullständiga uppgifter lämnats och Skatteverket kan därför även begära in ytterligare uppgifter, men fram till år 2011 inte från företagens huvudbok (SKV 622, 2006). Via ett överrenskomet besök, så kallad skatterevision, har Skatteverket tillfälle att informera om deklarationsprocessen och frågor som företaget vill ta upp, men besök görs även oanmält. (SKV 622, 2006).

Sedan revisionspliktens avskaffande den 1 november 2010 har Skatteverket även fått utökad kontrollmöjlighet som tillämpats vid 2011 års taxering i form av löpande bokföringskontroll, utökad upplysningsskyldighet och information om revision (FAR, 2010). För detta har Skatteverket fått 40 miljoner kr i extra anslag (SOU 2008:32).

Den löpande bokföringskontrollen innebär att Skatteverket under löpande beskattningsår har möjlighet att göra oanmälda bokföringskontroller hos företag, för att säkerställa att revisionsregleringen och dokumentationsskyldigheten upprätthålls (FAR, 2010).

Den utökade upplysningsskyldigheten har som syfte att väga upp för bortfall av revisorns granskning av bokslutet. Den innebär att Skatteverket kan gå in och granska uppgifter löpande under bokföringsåret för att se om företagen följer redovisningsreglerna. Upplysningsplikten mot Skatteverket har tidigare begränsats till uppgifter som rör taxeringen. Med utvidgningen kommer alla företag omfattas och även beröra hela huvud- och grundbok. (SOU 2008:32)

Information om revisionen innebär en obligatorisk uppgift huruvida företaget använt sig av hjälp eller inte. Genom uppgiften får Skatteverket en vägledning hur uppgifterna i årsrapporterna har upprättats. Med andra ord om en kvalificerad revisor eller revisionskonsult har använts. Oavsett är informationen endast en vägledning och en granskning är därför alltid en möjlighet oavsett om man använd sig av en revisor eller inte (SOU 2008:32).

4 Empiriskt material

I detta avsnitt redogörs för det insamlade empiriska materialet från intervju med Skatteverket.

4.1 Bortfall av intervjupersoner

Författarna har haft kontakt med två intresseorganisationer, Företagarna och Skattebetalarnas förening, där intervju inte har genomförts. Båda har varit trevliga och tillmötesgående över telefon. Företagarna svarade att de var osäkra kring huruvida de kunde besvara våra frågor som intervjun skulle beröra samt att arbetsbelastningen innan jul och nyår 2011, där intervjun skulle ägt rum, var för stor för att hinna med intervjuer. Skattebetalarnas förening meddelade att det var utanför deras verksamhetsområde och att det inte fanns någon som kunde besvara de frågor intervjun skulle beröra. Av de företag som kontaktades var många upptagna inför årsslutet 2011 och meddelade därför att de inte haft tid. Ett par företag lyckades vi inte få kontakt med, varken via telefon eller mejl.

4.2 Intervju Skatteverket

Skatteverkets representant tillät inspelning under intervjun, men endast i syfte att underlätta en sammanställning av intervjun. Inspelningen fick därför inte användas för att spela upp inför en publik eller andra sammanhang. Intervjupersonen ville benämnas som Skatteverket i rapporten då det är Skatteverkets synvinkel som skall förmedlas. Dessutom var ett krav att få läsa igenom sammanställningen av intervjun innan den publicerades och fick användas som material för att beskriva Skatteverkets synvinkel på små privata aktiebolags skattebeteende.

4.2.1 Presentation av Skatteverkets representant

Intervjuobjekt från Skatteverket har mångårig erfarenhet av revision och en lång anställning inom Skatteverket. Personen föredrog att vara anonym på grund av att hon agerat som representant för myndigheten och tillsammans med anledning av att uppsatsen är en offentlig handling och därav inte vill utge namn av personliga skäl.

Intervjupersonen är en kvinna som tidigare arbetat som skatterevisor, därefter har hon haft flera olika uppdrag inom myndigheten på bland annat på avdelningen för ekobrott. I nuläget arbetar hon med internutbildning och förebyggande bokföringskontroller.

4.2.2 Företagsspecifika faktorer

Skatteverket kan se en skillnad i ägarstruktur mellan små privata aktiebolag och resterande företagskonstellationer. Det är framförallt beslutsfattande och kontrollmekanismer som skiljer sig åt. I ett mindre företag gör Skatteverket den generella bedömningen att flertalet bolag agerar som privatpersoner i hennes roll som företagsledare. Därutöver är företagsledaren oftast ensam beslutsfattare och har därför full insyn och kontroll i bolagets. Ett extremt centraliserat beslutfattande kan resultera i ett utlämnade av information kanaliseras genom företagsledaren som också bestämmer hur företaget skall ses utifrån. Enlig Skatteverket är motsatsen till ett centraliserat beslutsfattande där fler personer är involverade och som ger en större möjlighet att upptäcka och ifrågasätta brister.

På frågan om skillnader i lönsamhet och deklarationsunderlag svarar Skatteverket att de varken lägger någon värdering i lönsamhetsaspekten och att små privata bolag och stora företag har rätt till likadana avdrag och periodiseringar. Däremot konstaterar Skatteverket på en ledande fråga att det inte alltid tillämpas i samma utsträckning, förklaring till det går inte att besvara utan är en bättre fråga för små företagare som praktiserar frågan.

4.2.3 Industrifaktorer

Enligt Skatteverkets representant finns det branscher som har betydande svårigheter att deklarerat rätt. Skatteverket har statistik som fastställer att byggsektorn och restaurangbranschen urskiljer sig från andra småföretagare vad gäller felaktigheter. En anledning till det sägs vara svårtolkad skattelagstiftning som dels berör, personal, kassaregister, moms med flera.

En personlig reflektion från Skatteverkets representant att utbildning kan påverka, vilket hon också poängterar är en egen reflektion och inte något som Skatteverkets representant har belägg för. Motiveringen var att skattelagstiftningen är skriven på ett akademiskt och precist sätt som kan vara svårtolkad beroende på utbildningsbakgrund. Ovanstående resonemang styrks ytterligare när Skatteverket belyser konsultverksamheten i motsats till bygg- och restaurangbranschen som välfungerande vad gäller deklarationsarbetet. Skatteverket hävdar att det beror på färre lagar som är involverade, färre tillgångar och att konsulten har en specialistfunktion som oftast tar hjälp vid bristande självkunskap inom ett område.

4.2.4 Ekonomiska faktorer

För att konkretisera och definiera innebörden skattefel ställde vi frågan om vad som räknas som fel av Skatteverket. I Skatteverkets mening är exempelvis ett felaktigt avdrag som beror på tolkningsutrymmet ett fel, vilket kan resultera i att företaget får skattetillägg med andra ord en straffavgift för att de har gjort fel. En gyllene regel som gäller för företagen är "*kostnader för intäktens förvärvande*". Dessutom är ekobrott och ärenden som avhandlas av förvaltningsrätten exempel på Skatteverkets inte uttalade definition av skattefel.

Från och med lagändringen år 2011 fick Skatteverket ekonomiskt tillskott för att bedriva dess verksamhet. Skatteverkets representant uttrycker att detta har använts för att proaktivt bedriva kontrollverksamhet, det tar uttryck i att besöka företaget för att gå igenom bokföringen och informerar om nya e-tjänster som skall underlätta deklarationsarbetet under sista kvartalet. Skatteverket svarar också på frågor från företagen de besöker. Deras arbetssätt är en del i deras arbete att proaktivt förebygga fel och genom att företaget lämnas utan föreläggande bidrar den löpande kontrollen inte till något negativt resultat enligt Skatteverket.

Under de senaste åren har Skatteverket startat nya serviceprojekt för att hjälpa företagen. Exempelvis tillgodoser Skatteverket informationsmaterial, utvecklar lättare deklarationstjänster, specialistfunktioner som utlandsavdelning, arbetsgivarträffar, informationsträffar för moms-redovisning och besök på skolor. Skatteverket har sedan ett par år tillbaka utvecklat ett elektroniskt deklarationssystem, vilket har minskat antalet beräkningsfel som sätt att undvika oavsiktliga fel menar Skatteverkets representant.

Skatteverkets tidigare vision om halverat skattefel till 2014 har slopats och bytts ut mot en ny vision som heter 2018. Där nämns inget om kvantitativa mål kring skattefelet.

4.2.5 Psykologiska faktorer

”Företagare vill göra rätt för sig, åtminstone seriösa företagare” enligt uttalande från Skatteverkets representant om synen på företagare. Skatteverket utgår ifrån att de fått all information och att företag vill göra rätt för sig. Den distinktion som görs är att informationen som lämnas därmed inte är adekvat. Det kan vara att informationen som lämnas uppsåtligt blivit fel genom att lagstiftningen har lämnat tolkningsutrymme och företagen tolkat lagen på ett annat sätt än Skatteverket.

Genom att Skatteverket har lagstöd att eftertaxera företag hoppas Skatteverket skapa en medvetenhet om att uppsåtligt fel kan efterdebiteras. Om företags uppsåtliga fel eskalerar över tid hade Skatteverket ingen information om eller kunskap i. Därav fick vi lämna frågan därhän och obesvarad.

4.2.6 Sociologiska faktorer

För att främja lag och ordning har Skatteverket en avdelning som arbetar med ekobrott, det vill säga där företag som uppsåtligt frånträder lagen. Avdelningen arbetar mestadels utifrån anonyma tipslämnare, föreläggande av banker och detektivarbete. Funktionen finns som ett understöd för att legitimera Skatteverkets roll och funktion som kontrollmyndighet.

Skatteverket upplever genom responsen från företagare och allmänheten hur de blivit mer av en serviceinriktad myndighet och har fått beröm för att de agerar hjälpsamma, dels via en informativ hemsida och dels skatterådgivnings via telefon. Vårt intervjuobjekt säger att hon upplevt en ändrad attityd bland anställda och kunder. Skatteverket har sedan ett par år tillbaka tre stycken kärnvärden, *hjälpssamma, offensiva och pålitliga*.

4.3 Intervju med Företag A

Företag A godkände inte ljudupptagning utan att vidare motivera detta. Även om syftet med inspelningen var att kunna återgå samtalet i syfte att kunna sammanfatta intervjun. Däremot erbjöds frivilligt att intervjupersonerna var välkomna att kontakta Företag A för kompletterande frågor via telefon eller mejl om det skulle finnas behov efter intervjun. Vid förfrågan om anonymitet föredrog Företag A att vara anonyma. Sammanfattningen nedan innefattar inga siffror då detta skulle kunna röja företaget och intervjupersonernas identitet, vilket inte är önskvärt då anonymitet har utlovats.

4.3.1 Presentation av Företag A

Båda ägarna som representerade Företag A är män i far och son förhållande, varav den ena är en man i 25 till 30 års ålder och den andra är en man i 50 till 55 års ålder. Bakgrunden till att ägarna bildade ett bolag tillsammans är att båda ägarna varit enskilda näringsidkare inom branschen sedan flera år tillbaka, tillsammans har de mångårig erfarenhet i branschen. Dessutom är de far och son, vilket gjorde det naturligt att starta ett gemensamt aktiebolag under 2011, eftersom många kontakter och arbeten gjordes gemensamt. Bolaget utför tjänster som bland annat omfattar målning och rivning samt övriga för- och efterarbeten som är kopplat till dessa tjänster. I dagsläget är det främst återkommande kunder som företaget utför arbeten hos.

4.3.2 Företagsspecifika faktorer

Rörande ägarstrukturen beskrivs som tidigare nämnts att företaget drivs av far och son. Båda utför företagets arbetsuppgifter som huvudsakligen består av tjänster som bolaget erbjuder. Den administrativa delen utförs till största delen av sonen. Detta löpande bokföringen utförs i

familjens privatbostad, för att månadsvis överlämnas till en auktoriserad revisor som kontrollerar och stämmer av den löpande bokföringen.

Rörande lönsamheten i Företag A beskrivs lönsamheten som ”bra”. Vid vidare frågor framkommer att de har haft perioder med mindre efterfrågan av deras tjänster som beskrivs ”det finns inte så mycket jobb vissa perioder”. Det som framkommer om lönsamheten är även att företaget fakturerar för utförda tjänster och lägger på för använt material med visst pålägg. Det som nämns är även att lönsamheten har varit bra från början tack vare att fadern hade ett stort kontaktnät sedan tidigare. Rörande hur företaget finansierar verksamheten uttrycker de hur de vill undvika att låna pengar för att finansiera inköp av exempelvis material och inventarier, de vill hellre betala med företagets eget kapital.

4.3.3 Industriefaktorer

Rörande skattereglerna upplever båda ägarna i Företag A att skattereglerna är krångliga och motiverar detta med att det är mycket pappersexercis, även svårigheten att förstå hur bland annat blanketter ska fyllas i på rätt sätt. Som ett konkret exempel nämns företagets leasingbil där en körjournal skall fyllas i för att bolaget skall kunna skilja på privat och tjänsteanvändande. Det krångliga blir vid många resor på en arbetsdag där flera olika arbetsplatser ska besökas. I de flesta ärenden kontakter Företag A sin revisor för att veta hur skattelagstiftningen eller liknande skall tolkas. Branschspecifika regler finns bland annat rörande ROT-avdrag, hanteras regelbundet för privatkunder och Företag A upplever det som positivt, då det innebär fler arbetstillfällen för företaget. ROT-avdraget var krångligt första gångerna de skulle göras, men efter ett par tillfällen går det på rutin.

4.3.4 Ekonomiska faktorer

Rörande information som ska lämnas till Skatteverket förlitar sig Företag A i stor sett enbart på företagets anlitate revisor som sköter löpande bokföring och bokslut. Företag A har lärt sig att när viss information och blanketter skall lämnas in Skatteverket, men den mesta information involverar vanligtvis beräkningar eller siffror från bokföringen och har därmed överlåtits till revisorn. Vad rör kontakten med Skatteverket berör Företag A främst exempel där kontakt har behövs på grund av formkrav så som bolagsregistrering, registrering av ROT-avdrag samt då det blivit deklaraionsfel och som skall korrigeras.

4.3.5 Psykologiska faktorer

Företag A är ”ganska” säker på att deklaraionen blir rätt om ”revisorn har gjort sitt jobb bra”. Företag A menar att de försöker lämna så korrekta uppgifter som möjligt, men samtidigt är det många lagar och regler att ha koll på att revisorns roll är avgörande. Företag A har en inställning om att deklaraionen skall skötas korrekt, men att med revisorns kunskap om exempelvis möjliga avdrag blir det beskattningsbara resultaten lägre och skatten mindre.

4.3.6 Sociologiska faktorer

Rörande inställningen till Skatteverket uppfattas Företag A Skatteverket som ”farliga” vilket förklaras vid en vidare förklaring av att ”de vill bara sätta dit en för små saker”. Inställningen till skatter är att de är alldeles för höga. Företag A förklarar att av den intäkt av arbete som han får in är det inte ens hälften som finns kvar när alla skatter och avgifter är deklarerade. Det känns inte riktigt rättvist, menar Företag A.

5 Analys

I detta avsnitt appliceras den teoretiska referensramen till empirin för att se kopplingar och avvikelser. Analysen jämför även Skatteverkets uppfattning med exempelföretaget Företag A för att se likheter och skillnader. Utifrån Företag A kan inga generella slutsatser dras, men finns med för att belysa möjliga scenario att dra paralleller med Skatteverket.

5.1 BISEP model

5.1.1 Företagsspecifika faktorer

Flertalet små privata aktiebolag leds som familjeföretag och då talar modellen för att flera företag kommer att välja bort revisorn till fördel för att anställa inom familjen. Det stöds av mätningar som visar att majoriteten av nystartade företag väljer bort revisorn, dock motsägs det av Företag A som medger att deras kunskap inom redovisning och beskattning är bristfällig och istället rådgör experter. Samtidigt finns ingen forskning som talar för att revisorn deklarerar korrekt, förutom en formell utbildning, Skatteverket ser dock revisorn som en kvalitetsmärkning som fullgjort en redovisning efter lagens formkrav.

Variablerna kön och ålder på företagaren kan utgöra en faktor som påverkar skattemoralen. Ett konkret exempel kommer från vårt intervjuföretag där båda ägarna är män, men med betydande åldersskillnad. Vi fick varken någon hint om det skattefuskas eller om de gjort fel som i efterhand debiteras av Skatteverket. Det är ändå intressant eftersom Skatteverket har information som tydligt påvisar att kön och ålder spelar in på skattebetalningen, men hur de samtidigt kanaliserar problembanscher via sektorer istället för med kön och åldersaspekten. Att koppla resonemanget kring kön och åldersaspekten till Företag A inställning kan därmed påvisa hur fler företag kan resonera. Avslutningsvis går det inte att konstatera att detta ligger till grund för skattefusk i och med att de anlitar en revisor ”för att det skall bli rätt”, det blir med andra ord motsägelsefullt att påstå en direkt koppling däremellan.

Om Skatteverket inte informerar och proaktivt redogör för hur bland annat skatteintäkter fördelas kan det lätt uppstå en oförståelse som leder till ett uppsåtligt mygel. När redovisade inkomster uppkommer finns det en viss överhängande risk för att ett negativt beteende kan uppstå, det vill säga svarta inkomster. Ett exempel på risken kan motiveras med logiken att hellre tjäna 1000 kronor än en skattad arbetsinkomst på 500 kronor. En annan synvinkel bör dock framställas och det är att det absolut grövsta försvinner i takt med bättre information och klarare straffskala.

5.1.2 Industriefaktorer

I intervjun med Skatteverket och med Företag A fanns det tydliga likheter i hur de såg på redovisning och bokföring. Återkommande under intervjun med Skatteverket vidhåller personen att byggsektorn och restaurangbranschen har fler problem än andra branscher på grund av lagstiftningen som tidigare nämnt momsredovisningen. Detta vidimeras av Företag A som dels bibehållit revisorn som ett sätt att säkerställa bokföringen och dels genom en viss motsättning. När svårtolkade lagtexter och straffåtgärder kombineras kan en motsatt effekt uppstå av revisionspliktens avskaffande. Företag A upplever exempelvis ingen förändring efter år 2010 på grund av att de fortfarande använder revisor för att deklarerar på ett så sanningsenligt sätt som möjligt. Detta medför en snedfördelning ur konkurrenshänseende där mindre bolag fortfarande anlitar en revisor för att inte råka ut för felaktigheter när Skatteverket granskar deklARATIONEN.

Att revisionsplikten avskaffande inte fått någon effekt inom vissa branscher blir därför påtaglig gällande även 2011, huruvida det blir annorlunda i framtiden är klart omöjligt.

5.1.3 Sociologiska faktorer

Eftersom familjeföretag i större utsträckning anställer personer i dess närhet skapas starka band mellan anställd och ägare vilket kan skapa ett osunt beroendeförhållande. Med ett osunt beteende åsyftas att trots vetskapen om att de begår fel inte anmäler eller korrigerar det på grund av deras relation till varandra. Att ägarna till Företag A samtidigt är släkt stärker diskussionen om en eventuell problematik genom att de båda i intervjun har en syn på att skattebetalning är betungande. Genom att de är släkt skapas sociala band som kan få den generella normen i företaget att motarbeta Skatteverket.

Orsakerna till skattefel anses vara de komplexa skattereglerna, men en tolkning är den sociala normen i dessa branscher företräder ett beteende där skattefel, avsiktliga som oavsiktliga, är mer accepterat. Det kan även vara en självuppfyllande profetia, då Skatteverket specialgranskar bland annat dessa verksamheter då uppfattningen är att skattefusket förekommer här blir detta också självbild och normen för dessa företag.

Om man tittar på individen i företagen kan dess attityd och värderingar påverka beteendet. Det som kan påpekas här är att i små privata aktiebolag där bolaget styrs som ett familjeföretag är det inte helt orimligt att den enskildes attityd även blir bolagets attityd då få aktörer är involverade. En teori som kan vävas in och som är högst aktuell i detta fall är *Regret theory*, där Skatteverket utgår från att företag vill göra rätt för sig. En annan aspekt som bör beröras är Skatteverkets legitimitet bland företagare. Dessa kan både uppmuntra och förhindra skattefusk, beroende på hur normen ser ut. Därför är det viktigt att Skatteverket är med och förstärker normer som stödjer ett positivt skattebeteende

5.1.4 Ekonomiska faktorer

De ekonomiska faktorerna kan beröras genom att förutsättningarna för att starta ett aktiebolag främjas med det sänkta aktiekapitalet och bidra till att antalet små privata aktiebolag ökar. Denna faktor gör att det finns fler bolag som hamnar i en situation där de har valmöjligheten att själva välja huruvida de vill ta hjälp av kvalificerad hjälp. Om man utgår från att samma andel företag gör skattefel som tidigare innebär detta rent teoretiskt att det blir fler skattefel. Den statistiska förändringen måste det tas hänsyn till och ställa till revisionsplikten avskaffande vid beräkning av skattefelet hos små privata aktiebolag. Det berättigar inte skattefelet, men visar på att det är en faktor som kan ha bidragit. Med fler nystartade företag i Sverige där dessutom majoriteten väljer bort revisorn ställer krav på att företagarna själva kan hantera sin ekonomi istället för som tidigare med hjälp av en revisor, för att inte skattefelet ska öka. Att småföretagen själva måste hantera sin ekonomi utan revisor finns belägg för att inte fungera så som i Skatteverkets undersökning och andra studier som beskrivits i teorin.

Skattereglernas komplexitet är en av orsakerna till att fel görs vilket representanten på Skatteverket påtalar. Detta innebär att denna faktor bidrar till skattefelet och rent teoretiskt behöver åtgärdas för att minska skattefelet. Parallellt med detta pågår en ständig uppdatering av svenskt regelverk för att anpassa det till EU, vilket bidrar till komplexiteten. Om man syftar till att minska skattefelet blir anpassningen till EU en motsägelse till Skatteverket och även Riksdagens mål att minska skattefelet. Flera och regelbundna lagändringar gör att det legala klimatet för beskattning blir svårare att uppdatera sig mot. En reflektion är att dessa ändringar inte är för att försvåra beskattningen, snarare tvärt om. Samtidigt kan inte förnekas att denna faktor bidrar till skattefelet bredvid revisionsplikten avskaffande. Det argument som kan föras är att skattefelet

kan inte minska om inte ett effektivt sätt för att meddela, informera och lära ut de ständiga förändringarna görs. Dock ska inte den eftersläpande förståelse- och anpassningseffekten undermineras då en anpassning till dessa ändringar kan vara inaktuella, och en ny ändring redan pågående när ändringen genomförts och blivit förstådd av småföretagen.

Beskattningssystemet främjar idag lånefinansiering framför finansiering via eget kapital, vilket gör att man belånar verksamheten. I och med den lågkonjunktur som sköljt över Sverige de senaste åren är det då inte föga förvånande att lånefinansiering för att klara de sämre tiderna kan öka företagens lånekostnader och därmed försämra deras ekonomiska ställning och värsta fall riskera deras företags fortsatta verksamhet. Detta kan variera mellan företag, men hos vårt exempelföretag, Företag A, undviker man lånefinansiering. Orsaken till detta kan bero på att ägaren har en negativ inställning till lånefinansiering.

5.1.5 Psykologiska faktorer

Små privata aktiebolags skattebeteende kan förklaras utifrån *Principal-agent theory* där Skatteverket motsvarar principal och de små privata aktiebolagen motsvarar agenterna. Den tidigare lagstadgade revisionen var ett sätt för Skatteverket som principal att med en tredjepart fastställa bolagens resultat och att informationsasymmetrin blev betydligt mindre mellan principalen och agenten. Genom att proaktivt meddela revisorer att om det föregick misskötsel av arbetet blev resultatet en offentlig anmärkning alternativt av med rättigheten att arbeta som revisor. Denna typ av åtgärder säger forskningen ge ett bättre genomslag i kampen mot uppsåtligt agerande i deklARATIONEN.

Utifrån detta förväntas bolagen rapportera in skatteunderlag för granskning till Skatteverket, men Skatteverket kan aldrig vara säker på om de fått fullständig dokumentation. Detta leder till informationsasymmetri enligt *Principal-agent theory* och kopplas detta till den slojade revisionsplikten kan det leda till att fler skattefel och fusk görs. Företagen ser till sin egen nytta vilket kan komma i konflikt med Skatteverkets mål och tillsammans med en centraliserad beslutsenhet ger en sämre förutsättning för transparent förhållningssätt till Skattemyndigheten. Samtidigt framkommer i intervjun med Skatteverket att de utgår från att de får all information. Det är endast om felaktiga eller tvivelaktiga uppgifter utan underlag framkommer som de kan se att de inte har fått all information. Detta indikerar att det generellt finns en informationsasymmetri som gör att skattefel som är osynligt kan godkännas på felaktiga grunder.

5.2 Skatteverkets strategi

Diskussion kan föras om Skatteverkets strategi har ändrats efter revisionspliktens avskaffande och om den är förenligt med faktorerna i *BISEP model* och attityderna i *Compliance Pyramid*, vilket berör rapportens andra frågeställning.

Rörande Skatteverkets strategi arbetade de till en början reaktivt med kontroll och sanktionsåtgärder, med tiden övergått mot ett proaktivt arbetssätt genom information, löpande ärendehantering och kontroll. Detta arbete gjordes även innan revisionspliktens avskaffande och beroende på arbetsmoment kan strategin passa till samtliga nivåer i pyramiden. Den utökade kontrollmöjligheten har inneburit att Skatteverket med lagstöd bland annat kan gå in och granska företagets bokföring innan deklarationen, vilket de inte fått tidigare. Med lagändringen kan de arbeta för att hjälpa företagen innan deklarationen. En synvinkel är att det utökade lagstödet motsvarar strategin "*Use full force of the law*" för att reglera efterlevnaden av skattesystemet. En annan synvinkel, vilket även Skatteverkets representant uttrycker är att den utökade kontrollmöjligheten är proaktiv innan deklarationen, vilket skulle kunna kategorisera Skatteverkets strategi i det näst ultimata steget i *Compliance Pyramid*, nämligen att "*Assist to comply*" för detta arbete. Trots att det blev lagligt med löpande bokföringskontroller är detta inget som kan medföra sanktioner förrän deklarationen lämnas in. Därför skulle Skatteverkets strategi kunna ses som oförändrad alternativt med ett utökat antal arbetsredskap.

För att se om Skatteverkets strategi är förenlig med *BISEP model* och attityderna i *Compliance Pyramid* kan man utgå från analysen av faktorerna som påverkar skattebeteendet i *BISEP model*, vilken fördes i ovan.

Utifrån Intervju med Skatteverkets representant poängteras att Skatteverket utgår från att majoriteten av de årliga små privata aktiebolagen vill göra rätt för sig och lämnar rätt uppgifter i deklarationen, men att det finns en mindre andel oärliga företag som inte vill göra rätt för sig.

För de årliga företagen kan denna attityd motsvaras av det ultimata nedersta nivån "*Willing to do the right thing*" i *Compliance Pyramid*. I intervjun framgår också att det av olika anledningar kan bli fel ändå, vilket snarare motsvarar den näst bästa nivån "*Try to, but don't always succeed*". Den strategi som förespråkas för denna nivå av *Compliance Pyramid* är att Skatteverket ska "*Assist to comply*". Detta innebär att man ska hjälpa företagen att göra rätt, vilket Skatteverket med de utökade kontrollåtgärderna också gör genom sitt proaktiva arbete.

I intervjun med Skatteverkets representant framkommer att man sedan ett par år tillbaka har en mer serviceinriktad inställning med kärnvärdena offensiva, pålitliga och hjälpsamma. Skatteverkets uppfattning att alla vill göra rätt för sig stämmer överens med exempelföretaget Företag A som anlitar revisor för att minimera eventuella fel och har en dialog med Skatteverket om avdrag med mera för att det ska bli rätt. Kopplat till *BISEP model* och de faktorer som påverkar skattebeteendet kan här nämnas skattereglernas komplexitet, en del av de ekonomiska faktorerna. Både Skatteverkets representant och exempelföretaget Företag A påpekar att skattereglerna kan vara komplexa i vissa branscher. Skattereglerna är till stor del lagreglerade, men lagar stiftas inte av Skatteverket utan av riksdagen. Detta gör att påverkan på denna faktor blir svårare att hantera för Skatteverket. Vidare problematik kommer även då Sverige även influeras och delvis styrs centralt utifrån EU-lagstiftning och måste även anpassa sig till denna internationalisering. Här krävs ett större samarbete mellan Skattemyndighet och Riksdag, men även med EU. Samtidigt är det inget som hindrar Skatteverket från att proaktivt informera och hjälpa företagen, vilket är ett arbete som Skatteverkets representant menar utvecklas kontinuerligt.

Kategorisering av små privata aktiebolags attityd som ”*Try to, but don't always succeed*” är dock inte självklar. Skatteverket har även sanktioner för skattefel för att reglera efterlevnaden vilket indikerar att de även arbetar på nivån ”*Deter by detection*”. Denna strategi är förenlig med attityden ”*Don't want to comply*”, vilket Skatteverket representant inte berör, mer än vid kategorin oärliga företag. Innebörden är att strategin även innefattar ett avskräckningsmoment för att reglera efterlevnaden. Detta synsätt tillhör den traditionella synen på Skatteverkets arbete och är inte helt förenlig med den strategi man säger sig ha, nämligen ”*Assist to comply*”. Även ärliga företag kan göra fel, men bedömningen av om ett företag gör ett avsiktligt eller oavsiktligt fel blir svårt att bedöma för Skatteverket.

För den mindre oärliga kategorin av små privata aktiebolag skulle denna attityd kunna motsvaras av ”*Don't want to comply*” som nämnts innan. Det är den mest oönskade nivån, eftersom företagen då inte vill delta i systemet. Modellen förespråkar för denna attityd strategin ”*Use full force of the law*” där man använder lagrummet fullt ut för att reglera en efterlevnad. I intervjun berörs att Skatteverket har en avdelning som arbetar med ekobrott, det vill säga där företag uppsåtligt frånträder lagen. Här har Skatteverket mer av en kontrollfunktion där även uppsåtliga fel kan efterdebiteras med stöd av lagen. Kopplat till *BISEP model* och de faktorer som påverkar skattebeteendet kan här nämnas de sociologiska och psykologiska faktorerna. Sociologiska faktorer som social acceptans för Skatteverket och förståelse för skattesystemet är en faktor som behöver utvecklas. Skatteverkets representant menar att man arbetar med kärnvärdena offensiva, pålitliga och hjälpsamma, men om detta inte är uppfattningen av företagen blir man inte accepterad. Exempel på detta är det intervjuade exempelföretaget Företag A som uppfattas ha en mer kritisk och traditionell bild av Skatteverket och dess verksamhet. Samtidigt som de vill göra rätt för sig. Deras attityd är därmed den samma som innan förändringen. Företaget har varit i kontakt med Skatteverket under 2011 för att ansöka om möjlighet till ROT-avdrag och liknande uppfattas deras inställning kring smidigheten densamma som förr. Det bör sedermera tilläggas att en av grundarna till bolaget är ung och att hans åsikt inte speglar hela företagets attityd. Detta speglar inte heller branschen eller företagskategorin små företag, men är ändå ett exempel på hur det kan se ut. Deras strategi för att påverka de sociologiska faktorerna skulle därför kunna utvecklas. Lärdom från detta är dock att om parterna har olika inställningar i hur man uppfattar varandra bidrar det oftast till ett *Principal-agent* tillstånd, där en av parterna har ett övertag. Om Skatteverket hamnar i en sämre position brukar det leda till en skärpning av regler och kontroll vilket inverkar negativt på samarbetet och en motsättning kring utgångspunkten att alla vill göra rätt för sig.

Det kan tilläggas att Skatteverkets mål är en attityd i *Compliance Pyramid* att ”alla ska vilja göra rätt för sig” motsvarande ”*Willing to do the right thing*”, vilket åsyftar den lägsta nivån i pyramiden. Därav finns utrymme för förbättringar både hos de ärliga och oärliga företagen. En avslutande problematik är att den snäva kategorisering av attityder som Skatteverket förmedlade i intervjun. Skatteverket strategi är förenlig med faktorerna i *BISEP model* om man ser det utifrån att man kan kategorisera små privata aktiebolag till de kategorierna som nämnts ovan, nämligen ärliga och oärliga skattebetalare. Dock kan betraktas att det troligtvis finns kategorier och delar av grupper som även kan kategoriseras till andra attityder. Detta eftersom en generalisering, som benämningen antyder, inte omfattar alla men den allmänna tendensen hos företag. Samtidigt är det förståeligt att enskilda strategier för samtliga kategorier hade inneburit ett omfattande arbete som i sig är kostsamt, varav den snävare kategoriseringen är en nivå där vinsterna med kontrollen uppväger kostnaden för att upprätthålla kontroll inom alla kategorier av attityder.

6 Slutsatser

Följande kapitel tar upp de huvudsakliga slutsatser som vi knyter till att besvara vår frågeställning.

6.1 Flera faktorer påverkar skattebeteendet

Det finns flera faktorer som kan bidra till ett eventuellt ökat skattefel i Sverige, vilket gör att vi kan dra slutsatsen att revisionsplikts avskaffande inte är en ensamt påverkande faktor. Detta bekräftar även att bilden som media framställer är snedvriden och vinklad på ett sätt som sätter revisionsplikts avskaffande i ett mer negativt ljus än det i verkligheten innebär.

6.1.1 Skattefel är större i vissa branscher

Skattefel uppfattas som mer förekommande i vissa branscher. Huruvida detta beror på komplexa skatteregler i denna bransch eller sociala normer kan inte med säkerhet sägas. Det som kan sägas är att det finns ett mönster eller en tendens enligt Skatteverket och att det kan behövs mer studier inriktade till dessa branscher för att kunna utveckla en effektiv strategi för att skattefelet ska kunna åtgärdas i dessa branscher.

6.1.2 Det kan finnas kopplingar mellan utbildning och skattefusk

Under rapportens genomförande uppmärksammandes att utbildningsnivån hos de anställda på företaget kan påverka skattefelet. Det är ingen fastställd slutsats utan ett tänkbart scenario som är värt att utveckla vidare. Skatteverket påpekade detta och även Företag A i termer av att man betalade för att få revisorns kompetens som man inte besatt själv. Vilken nivå av utbildning är inte vidare benämnt exempelvis kan grund-, gymnasie- och eftergymnasiala studier vara en sådan nivå. En annan synvinkel på nivå kan vara skillnader mellan praktisk och akademisk utbildning. Här kan ett tänkbart scenario även vara att en högre utbildning ger kunskap för att bidra till fler skattefel.

6.1.3 Informationsasymmetri förekommer

Skatteverket utgår från att de får alla uppgifter från företagen och följer inte upp dessa om det inte finns befogad anledning. Detta gör att en deklaration som utifrån de uppgifter Skatteverket får in ser korrekt ut godkänns. Detta innebär att information som utelämnas medvetet eller omedvetet kan leda till skattefel. Informationsasymmetri är således en faktor som kan bidra. Huruvida denna informationsasymmetri skulle öka vid revisionsplikts avskaffande kan inte uppskattas i siffror, men däremot kan sägas att den kunskap revisorer innehar förloras om man väljer bort revisorn. Detta innebär inte i sig att revisionen blir mer korrekt. Det kan faktiskt vara så att revisorn besitter kunskap hur man skall se till att revisionen ser korrekt ut, utan att bryta mot lag, med den information som lämnas in och att detta i sig bidrar till ett större skattefel.

När oförståelse för Skatteverket och skattesystemet kombineras med en negativ attityd fallerar syftet med systemet och efterlevnaden. Detta kan leda till informationsasymmetri, som skattebetalare frånhåller information för att undvika bland annat skatt. När oförståelse för skattebetalning och en negativ bild av Skatteverket samverkar blir informationsasymmetri, yngre män, familjeföretag en farlig kombination. Tydligare straffskala och hårdare påvisa följderna av att inte betala korrekt skatt kan främja beteendet och som konstateras av *Regret theory*.

6.2 Skatteverkets strategi oförändrad och till större del förenlig

Skatteverket har sedan en tid tillbaka en funktion både som service och kontroll myndighet. Deras arbete har gått mot ett mer proaktivt arbete de senaste åren. Även om skatteverket fått ökade kontrollmöjligheter efter revisionsplikens avskaffande har de inte ändrat strategi. De vill att "alla skall vilja göra rätt för sig" och använder sig mycket av förebyggande åtgärder för att skattefelet skall minimeras. De utökade kontrollmöjligheterna kan ses som en påbyggnad av deras förebyggande arbete.

Huruvida strategin är förenligt med faktorerna är inte helt entydigt. Djupare undersökningar och mer information krävs för att fullständigt besvara frågan. De slutsatser man kan dra utifrån ovanstående diskussion är att Skatteverket inte endast kan utforma en strategi som passar samtliga småföretag. Därav blir deras arbete både proaktivt och reaktivt, vilket motsvarar spannet av de olika kategorierna av attityder och därmed formar deras strategi till detta breda spann.

En slutsats är att det kan finnas utrymme för förbättringar av skattereglerna för att göra dem mindre komplexa. Dock som framfördes i analysen är denna fråga komplex och inte möjlig att lösa på kort sikt. Dessutom kan finnas utrymme för utveckling inom de sociologiska faktorerna för att få en bättre social acceptans, vilket hade gynnat efterlevnaden av skattesystemet samt minskat den oärliga kategorin av skattebetalare. Bortsett från dessa kommentarer kan ändå anses att Skatteverket har anpassat sin strategi för att vara förenligt med faktorerna i *BISEP model* och även till kategorierna av attityder i *Compliance model*.

7 Vidare forskning och personliga reflektioner

Följande kapitel ger förslag till vidare forskning av de aspekter som är nära relaterat, men inte berörts i rapporten. Dessutom ges avslutande personliga reflektioner från författarna.

7.1 Förslag till vidare forskning

Ett område som inte berörts på djupet i rapporten är andra orsaker till ökat skattefel i vissa branscher än komplexitet aspekten. Det kan vara intressant att redogöra för fler vinklar för att se huruvida det finns och hur starka dessa kopplingar kan vara.

Ett annat område är om det finns en koppling mellan utbildning och skattefel. Det gick utanför rapportens ramar att studera en eventuell koppling mellan utbildningsnivå och skattefel. Detta kan exempelvis studeras genom att ta fram minimikrav på utbildning inom en viss bransch för att jämföra tendensen till skattefel.

En aspekt som berördes ytligt är om Sveriges centraliserade skattesystem med endast Skatteverket som skatteindrivare gör systemet mindre komplext jämfört med andra länder. Intressant hade varit att göra en jämförelse av andra skattesystem med något annat eller ett par andra länder för att bekräfta teorin.

Ett fjärde förslag till vidare forskning handlar om vilka hjälpmedel som andra skattemyndigheter använder sig av och se om Skatteverket skulle kunna tillämpa ett sådant hjälpmedel för klara nivån för totalt antal fel.

7.2 Personliga reflektioner

Under undersökningens genomförande och rapportens sammanställning upplevdes att det fanns mer att tillgå kring de olika aspekterna och att det krävt en mer omfattande studie för att belysa alla infallsvinklar på ett djupare sätt.

8 Referenslista

Ahmed, E., & Braithwaite, V. (2005). Understanding small business taxpayers: Issues of deterrence, tax morale, fairness and work practice. *International Small Business Journal* , 23 (5), 539-568.

Andreoni, J., Erard, B., & Feinstein, J. (1998). Tax compliance. *Journal of Economic Literature* , 818-860.

Ayres, I., & Braithwaite, J. (1992). Responsive Regulation: Transcending the deregulation debate. *Oxford University Press* .

Braithwaite, V. (2007). Responsive regulation and Taxation: Introduction. *Law and Policy* , 29 (1), 3-10.

Brottsförebyggande Rådet. (2011). *Remissvar SOU 2004:100 Förslag om en tydligare och effektivare offentlig tillsyn*. Stockholm: Brottsförebyggande Rådet.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder* (Vol. 2). Malmö: Liber AB.

Dagens Industri. (den 25 maj 2011). *Små företagen skippar revisorn*. Hämtat från Dagens Industri:

http://di.se/Default.aspx?sr=6&tr=288863&rlt=0&pid=236570__ArticlePageProvider&epslanguage=sv&referrer=http%3A%2F%2Fwww.frivision.se%2Fdagens-industri-uppmarsammar-att-smaforetag-avstar-fran-revision den 29 november 2011

FAR. (2010). Utökade kontrollmöjligheter för Skatteverket. *Nytt från Revisorn* , 4, s. 25.

Frank, R. (2009). *Microeconomics and behavior* (8 uppl.). London, USA: McGraw Hill higher education.

Företagarna. (u.å). *Om oss: Vår organisation*. Hämtat från Företagarna: <http://www.foretagarna.se/Om-foretagarna/Var-organisation/> den 30 November 2011

Harbaugh, R. (2002). Skill Reputation, Prospect Theory and Regret Theory. *Claremont Colleges Working Paper* , 3.

Harris, N., & McCrae, J. (2005). *Perceptions of tax and participation in the cash economy: Examining the role of motivational postures in small businesses*. Canberra: Australian National University.

Hartner, M. R. (2008). Procedural fairness and tax compliance. *Economic analysis and policy* , 137-152.

Horne, L. (1997). *Norms, laws and the provision of social control*. Avhandling, The University of Arizona, Arizona.

International Accounting Standards Board. (2011). *About the IFRS Foundation and the IASB*. Hämtat från International Accounting Standards Board: <http://www.ifrs.org/The+organisation/IASCF+and+IASB.htm> den 28 November 2011

- Jensen, M., & Meckling, W. (1976). Theory of the firm: Manageral behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Finance Economics* , 3 (4), 305-360.
- Kollegiet för svensk bolagsstyrning. (2011). *Ägarstrukturen*. Hämtat från <http://www.bolagsstyrning.se/bolagsstyrning/svensk-bolagsstyrning/den-svenska-modellen-for-bolagsstyrning/agarrollen> den 21 November 2011
- McKerchar, M. (2003). Understanding and predicting taxpayers' behavioural responses to actions by tax administrations. *OECD Papers* , 3 (10), 55-75.
- Merchant, K. A., & Van der Stede, W. A. (2007). i K. A. Stede, *Management Control Systems* (s. 76). Harlow: Pearson Education Limited.
- Morris, T., & Lonsdale, M. (Februari 2005). Translating the Compliance Model into Practical Reality. *New Zealand Inland Revenue* , ss. 57-75.
- Norstedts. (2011). *Norstedts Världsatlas*. Nordstedts.
- Patel, R., & Davidsson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning* (4 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.
- PricewaterhouseCoopers International Limited, The World bank Group, International Finance Corporation. (2011). *Paying Taxes 2011 - The Global picture*.
- PricewaterhouseCoopers. (2011). *Paying taxes: The compliance burden*. New York: PwC.
- Prop 2009/10:204. *Faktablad-En frivillig revision*. Stockholm: Justitiedepartementet.
- Rapport 2008:1. (2008). *Skattefelskarta för Sverige - hur togs den fram och hur kan den användas?* Solna: Skatteverket.
- RSV Rapport 2000:9. *Vår förvaltning år 2010 - I globaliseringens spår*. Framtidsprojektets arbetsgrupp. Stockholm: Riksskatteverket.
- RSV Rapport 2002:20. (2002). *Medborgarnas möte med skattemyndigheten* . Solna: Riksskatteverket.
- RSV Rapport 2002:7 . (2002). *Ett modernt sätt att deklarerat - Utvärdering av försöksverksamhet med elektronisk skattedeclaration (eSKD)*. Solna: Riksskatteverket.
- Sandelin, B. (2009). *Ekonomi i EU* (3 uppl.). Stockholm: SNS Förlag.
- Schulze, W., Lubatkin, M., Dino, R., & Buchholtz, A. (2001). Agency Relationships in Family Firms: Theory and Evidence. *Organization Science* , 12 (2), 99-116.
- SFS 1974:152. *Regeringsformen*. Stockholm: Riksdagen.
- Skattebetalarnas Förening. (u.å.). *Om oss: Vår verksamhet*. Hämtat från Skattebetalarna: <http://www.skattebetalarna.se/Omoss/V%C3%A5rverksamhet> den 30 November 2011
- Skatteverket. (2011a). *Om Skatteverket > Om oss > Beskattningsverksamheten > Kontroll*. Hämtat från Skatteverkets webbplats:

<http://www.skatteverket.se/omskatteverket/omoss/beskattningsverksamheten/kontroll.4.76a43be412206334b89800051634.html> den 21 November 2011

Skatteverket. (2011b). *Om skatteverket > Om oss > Beskattningsverksamheten > Löpande ärendehantering och grundkontroll*. Hämtat från Skatteverket: <http://www.skatteverket.se/omskatteverket/omoss/beskattningsverksamheten/lopandearendehanteringgrundkontroll.4.76a43be412206334b89800051625.html> den 21 November 2011

Skatteverket. (2011c). *Om Skatteverket > Om oss > Beskattningsverksamheten > Löpande ärendehantering och kontroll > Förebyggande Information*. Hämtat från Skatteverket: <http://www.skatteverket.se/omskatteverket/omoss/beskattningsverksamheten/lopandearendehanteringgrundkontroll/forebyggandeinformation.4.61589f801118cb2b7b280006956.html> den 21 November 2011

Skatteverket. (2011d). *Om Skatteverket > Om oss > Beskattningsverksamheten*. Hämtat från Skatteverket: <http://www.skatteverket.se/omskatteverket/omoss/beskattningsverksamheten.4.3a7aab801183dd6bfd380008820.html> den 21 November 2011

Skatteverket. (2011e). *Om Skatteverket > Om oss > Våra uppgifter*. Hämtat från Skatteverkets hemsida: <http://www.skatteverket.se/omskatteverket/omoss/varauppgifter.4.7856a2b411550b99fb780008148.html> den 26 12 2011

Skatteverket. (2011f). *Om Skatteverket > Om oss > Beskattningsverksamheten > Specialgranskningar*. Hämtat från Skatteverket: <http://www.skatteverket.se/omskatteverket/omoss/beskattningsverksamheten/specialgranskningar.4.76a43be412206334b89800051650.html> den 21 November 2011

SKV 165:19. (2010). *Årsredovisning för skatteverket - Budgetåret 2010*. Solna: Skatteverket.

SKV 190:14. (2010). *Verksamhetsplan Skatteverket 2011*. Solna: Skatteverket.

SKV 234. (2007). *Skattefelskarta för åren 2001-2005*. Solna: Skatteverket.

SKV 622. (2006). *Handledning för skatterevision - Revisionsmodellen*. Solna: Skatteverket.

Socialdepartementet. (den 21 November 2011). *Myndigheter och bolag: Regeringskansliet*. Hämtat från Regeringskansliets webbplats: <http://www.regeringen.se/sb/d/2462> den 21 November 2011

SOU 2008:32. *Avskaffande av revisionsplikten för små företag*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Svenska Dagbladet. (den 25 mars 2010). *Företag jublar åt slopad revisor*. *Svenska Dagbladet*.

Svensson, R. (2009). *Producenttjänster och outsourcing. (26)*. Stockholm: Institutet för näringslivsforskning.

The international Bank for Reconstructing and Development/The world Bank. (2011). *Doing Business 2012 - Doing buisness in a more transparens world*. Washington: The world Bank and the International Fincnace Corporation.

Wentzel, M. (Juni 2001). *The Australian national University - Centre for tax system integrity*. Hämtat från The Australian national University - Centre for tax system integrity: <http://ctsi.anu.edu.au/publications/WP/8.pdf> den 28 November 2011

Wikner, G., Nordström Widell, H., & Frycklund, J. (2007). *Sverige i den globala ekonomin – nu och i framtiden*. Hämtat från Svenskt Näringsliv: http://www.svensktnaringsliv.se/multimedia/archive/00008/Sverige_i_den_globala_8527a.pdf den 5 December 2011

Wittberg, L. (2004). *Rapport 2005:1 Rätt från början - Forskning och strategier*. Solna: Skatteverket.

Bilaga A Intervjuöversikt – Skickad till Skatteverket

Följande redogörs för de områden och huvudsakliga frågor som intervjun kommer beröra. Den företagssektor vi inriktar oss på är små privata aktiebolag som inte uppfyller mer än ett av tre gränsvärden:

- Tre anställda i medeltal
- 1,5 miljoner kr i balansomslutning
- Tre miljoner kr i nettoomsättning.

Gränsvärdena är tagna från SOU som mynnade ut i en lagändring som innebär att den gruppen kan välja bort revision, vilket infördes 1 november 2010 och tillämpas från 2011.

Kan du berätta lite om dig själv?

FÖRETAGSSPECIFIKA FAKTORER

1. Hur upplever ni att ägarstrukturen vanligtvis ser ut i små privata aktiebolag, och hur anser ni att detta skiljer sig från medel och stora företag.
2. Ser ni någon skillnad i lönsamheten hos små privata aktiebolag jämfört med medel och stora bolag?

INDUSTRI FAKTORER

3. Upplever ni att det finns specifika branscher där små privata aktieföretagen upplever skatteregler som speciellt svårt? Varför?
4. Upplever ni att det finns specifika branscher där små privata aktieföretagen upplever skatteregler som speciellt lätt? Varför?

EKONOMISKA FAKTORER

5. Utgår ni från att företag lämnar fullständig information?
6. Vad är er uppfattning av små privata aktiebolags upplevelse kring svårighetsgraden i skattereglerna?
7. Upplever ni att små privata aktiebolag själva agerar eller kontaktar er med anledning av:
  - a. Konjunktur?
  - b. Ekonomisk situation i företaget?
  - c. Tidpunkt på året?

Specifika frågor Skatteverket:

Ni skriver på er hemsida att er vision ”är ett samhälle där alla vill göra rätt för sig”, utifrån det kan ni berätta lite om ...

8. Hur Skatteverket generellt arbetar i sitt kontrollarbete vid skattefrågor?
9. Vad vill ni uppnå med ert arbete?
10. Aktuellt i dagsläget är revisionsplikten avskaffande. Vad har avskaffandet av revisionsplikten inneburit för Skatteverket?
11. Hur har Skatteverket arbetat under 2011 för att förbereda sig inför kommande (2012) årsbokslut hos små privata aktiebolag?

12. Utifrån det arbete ni gjort och förberedelser inför årsboksluten, är dessa ett steg i rätt riktning för att minimera skattefel och ett sätt att lyckas uppnå ert mål på halverat skattefel till 2014?

PSYKOLOGISKA FAKTORER

13. För att minska skattefel krävs det både att Skatteverket och företagen stävar mot gemensamma mål som samtidigt gynnar båda parter. Upplever ni att detta görs i verkligheten?
14. Skulle ni säga att skattefel hos företag tenderar att vara en engångsföreteelse eller fel som kan spåras till längre bak i tiden?
15. Hur upplever ni att skattefel i företag utvecklar sig över tid om det inte upptäcks? Stabilt, stagnerande, eskalerande?

SOCIOLOGISKA FAKTORER

16. Hur arbetar ni med skattemoral/attityd/värderingar bland småföretagare?
17. Hur arbetar ni med skattemoral/attityd/värderingar i exempelvis branscher, regioner?

Bilaga B Intervjuguide – Inför intervju med Skatteverket

Introduktion

- I. Får intervjun lov att spelas in?
- II. Får vi använda ditt namn eller föredrar du att vara anonym?
- III. Vill ni läsa igenom den sammanställda intervjun för att bekräfta att den speglar det som sagts på intervjun och vår uppfattning av era svar är korrekt?

Presentation av respondenten

- IV. Kan du berätta lite om dig själv: ditt namn, befattning i företaget och vad du har för arbetsuppgifter?

Skattebeteende

FÖRETAGSSPECIFIKA FAKTORER

1. Hur upplever ni att ägarstrukturen vanligtvis ser ut i små privata aktiebolag, och hur anser ni att detta skiljer sig från medel och stora företag.
  - a. Kan ett mönster urskiljas?
2. Ser ni någon skillnad i lönsamheten hos små privata aktiebolag jämfört med medel och stora bolag?
  - a. Kan ett mönster urskiljas?

INDUSTRI FAKTORER

3. Upplever ni att det finns specifika branscher där små privata aktieföretagen upplever skatteregler som speciellt svårt? Varför?
  - a. Det står på er hemsida att ni specialgranskar vissa typer av branscher, är dessa branscher som skattereglerna upplevs som svårare och fler skattefel förekommer?
4. Upplever ni att det finns specifika branscher där små privata aktieföretagen upplever skatteregler som speciellt lätt? Varför?
  - a. Finns branscher där skattefel tenderar att vara färre?

EKONOMISKA FAKTORER

5. Utgår ni från att företag lämnar fullständig information?
  - a. Koppla till nyttomaximerande beteende?
6. Vad är er uppfattning av små privata aktiebolags upplevelse kring svårighetsgraden i skattereglerna?
  - a. Går det att generalisera?
7. Upplever ni att små privata aktiebolag själva agerar eller kontaktar er med anledning av:
  - d. Konjunktur?
  - e. Ekonomisk situation i företaget?
  - f. Tidpunkt på året?

Specifika frågor Skatteverket:

Ni skriver på er hemsida att er vision ”är ett samhälle där alla vill göra rätt för sig”, utifrån det kan ni berätta lite om ...

8. Hur Skatteverket generellt arbetar i sitt kontrollarbete vid skattefrågor?
9. Vad vill ni uppnå med ert arbete?
10. Aktuellt i dagsläget är revisionsplikten avskaffande. Vad har avskaffandet av revisionsplikten inneburit för Skatteverket?
11. Hur har Skatteverket arbetat under 2011 för att förbereda sig inför kommande (2012) årsbokslut hos små privata aktiebolag?
12. Utifrån det arbete ni gjort och förberedelser inför årsboksluten, är dessa ett steg i rätt riktning för att minimera skattefel och ett sätt att lyckas uppnå ert mål på halverat skattefel till 2014?

PSYKOLOGISKA FAKTORER

13. För att minska skattefel krävs det både att Skatteverket och företagen stävar mot gemensamma mål som samtidigt gynnar båda parter. Upplever ni att detta görs i verkligheten?
14. Skulle ni säga att skattefel hos företag tenderar att vara en engångsföreteelse eller fel som kan spåras till längre bak i tiden?
15. Hur upplever ni att skattefel i företag utvecklar sig över tid om det inte upptäcks? Stabilt, stagnerande, eskalerande?

SOCIOLOGISKA FAKTORER

16. Hur arbetar ni med skattemoral/attityd/värderingar bland småföretagare?
17. Hur arbetar ni med skattemoral/attityd/värderingar i exempelvis branscher, regioner?

Bilaga C Intervjuguide – Små privata aktiebolag

Introduktion

- I. Får intervjun lov att spelas in?
- II. Får vi använda ditt namn eller föredrar du att vara anonym?
- III. Vill ni läsa igenom den sammanställda intervjun för att bekräfta att den speglar det som sagts på intervjun och vår uppfattning av era svar är korrekt?

Presentation av respondenten

- IV. Kan du berätta lite om dig själv: ditt namn, befattning i företaget och vad du har för arbetsuppgifter?

FÖRETAGSSPECIFIKA FAKTORER

1. Hur ser ägarstrukturen ut i företaget?
2. Hur ser lönsamheten ut i företaget?

INDUSTRI FAKTORER

3. Upplever ni att några skatteregler för ert företag och er bransch är svårare?
4. Upplever ni att några skatteregler för ert företag och er bransch är lättare?

EKONOMISKA FAKTORER

5. Vet ni vilken information som skall lämnas till Skatteverket?
6. Vad är er uppfattning av svårighetsgraden i skattereglerna?
7. Har ni haft kontakt med Skatteverket? Varför/varför inte? I vilka situationer i så fall?
  - g. Konjunktur?
  - h. Ekonomisk situation i företaget?
  - i. Tidpunkt på året?

Specifika frågor företaget:

8. Hur arbetar ni med skattefrågor i företaget?
9. Hur tar ni reda på information om frågor rörande skatter som ni är osäkra på?
10. Aktuellt i dagsläget är revisionsplikten avskaffande. Vad har avskaffandet av revisionsplikten inneburit för företaget?
11. Har ni ändrat sättet ni hanterar skattefrågor i företaget sedan avskaffandet?
12. Upplever ni att det ni gjort minskar antalet skattefel som ni gör i företaget?

PSYKOLOGISKA FAKTORER

13. Är du säker på att den deklaration du lämnas in stämmer varje år?
  - a. Om inte: Vad gör du åt detta?
  - b. Om ja: Hur kan du vara så säker?
14. Hur bekymrad är du över att göra en korrekt deklaration?

SOCIOLOGISKA FAKTORER

15. Hur är inställningen till Skatteverket? Orsak?
16. Hur är inställningen till att betala skatt?

Bilaga D E-post till Företagarna inför intervju

Hej,

Mitt namn är Erica Carlsson, vi pratades vid via telefon den 1 december angående en intervju inför en kandidatuppsats. Du hade en kollega som eventuellt skulle kunna vara med på en intervju. Här kommer lite information om det vi skall göra.

Vi är två studenter som studerar på Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet. I dagsläget håller vi på att skriva en kandidatuppsats kring skattebeteendet hos småföretagare och faktorer som påverkar skattebeteendet. Faktorer som kommer beröras är bland annat ekonomiska, psykologiska, sociologiska faktorer. Vår förfrågan är om det skulle vara möjligt att få en intervju med någon hos er på Företagarna för att få er synvinkel på detta.

Vi hade uppskattat att få en personlig intervju om det finns någon kontakt i Göteborg, eller om detta inte är möjligt en telefonintervju alternativt en öppen enkät som berör dessa frågor som kan besvaras via mail.

Om detta är möjligt får du/ni gärna kontakta oss så fort som möjligt, men även om du/ni har fler frågor kring arbetet eller vad det berör.

Med Vänliga Hälsningar

Erica Carlsson och Fredrik Svantesson